L'Agró Negre

La revista de DEPANA per als amants de la natura

4 ATEMPTAT A LA ROUREDA DE CAN VERDALET

12 UN MAR PLE DE PLÀSTICS

18 ENTREVISTA A DAVID JOU

22 LA RECUPERACIÓ DEL FERRERET

LA VERITAT DE LA CACERA

DEPANA se suma a la campanya que busca limitar aquesta pràctica i demana alternatives mes sostenibles i respectuoses amb el medi ambient.

DEPANA

Lliga per a la defensa del patrimoni natural

www.depana.org

1/2018
Nº 35

LA DENÚNCIA

05.03.2016

Entitat convidada:

Salvem el turó de l'Enric

Valuós turó amenaçat per la construcció d'un tanatori

La mobilització veïnal i ecologista encetada per "Salvem el turó de l'Enric i el torrent de la Font" ha estat el factor determinant per salvar aquest espai verd de la voracitat especulativa.

Salvem reivindica la preservació d'aquest espai natural davant la pretensió d'implantar un centre comercial Mercadona abans o un tanatori ara. L'anterior govern municipal del PP no va presentar cap estudi d'impacte ambiental que les normatives urbanístiques vigents exigeixen. I tot, dient per una banda que no calia fer-ho per la *"inexistència de valors ambientals significatius"* i per l'altra instrumentalitzant la *Fundació Badalona Capaç* de coartada "social" per maquillar una descarada operació d'especulació immobiliària.

Vistes del torrent de la Font des del cim del turó de l'Enric. Foto: Francesc Alfambra

El 12 de gener de 2017, es va presentar a un acte multitudinari l'***Informe dels valors Ambientals*** del turó, realitzat per l'AMB. Una de les conclusions era que donats el seus valors socioambientals, aquest espai natural té grans potencialitats de futur com a infraestructura verda per a la ciutat, i que la construcció d'un supermercat aleshores o un tanatori de Mèmora ara, malmetrien de manera dràstica i irreversible el futur parc metropolità.

Manifestació a la plaça de la vila de Badalona en defensa del turó. Foto: Francesc Alfambra

El 31 de desembre del 2017 Mercadona va renunciar definitivament a fer el seu centre comercial. L'1 de gener del 2018, tot el turó menys les tres finques privades en litigi s'han convertit ja en parc metropolità. Malauradament, els passats dies 9 i 24 de gener de 2018, maquinària de Mèmora van fer una destrossa il·legal d'una màquia mediterrània, que la ràpida actuació de veïns i membres de la Plataforma ***Salvem***, en ambdues ocasions ho van impedir. Ara, l'Ajuntament haurà de suspendre la llicència, permuti o compri aquestes tres finques per integrar-les al parc metropolità.

Ni Mercadona, ni tanatori: el turó no és toca! Son crits d'alerta que ens indiquen el camí d'una nova cultura de la sostenibilitat, d'una planificació democràtica del territori, d'un nou paradigma socioeconòmic, just, equitatiu, social, econòmica i ecològicament sostenible. Les generacions futures ens ho agrairan.

Francesc Alfambra
(Biòleg)

Participants a una jornada científica (Bioblitz) de recerca botànica i faunística al turó, amb un resultat extraordinari quan a la biodiversitat d'aquest espai natural. Foto: Francesc Alfambra

DEPANA

JUNTA DIRECTIVA

Presidenta
Marta Gumà Bondia

Vicepresident
José Antonio García Moreno

Secretària General
Francesc Espinal Trias

Tresorer
Lluís-Xavier Toldrà Bastida

Vocals
Mar Aguilera Vaquès
Marc Alonso Martínez
Marc Benavides Mantecón
Josep Mª Carrera Alpuente
Clara Casabona Amat
Mireia Olivé Obradors

L'Agró Negre - Número 35

Edita: **DEPANA**
C/ Sant Salvador 97
08024 Barcelona
Tel. 93 2104679 - Fax 93 2850426
www.depana.org

Consell de Redacció:
Toni Aparicio, Josep Maria Carrera, Jordi Cebrián, Joan Cuyàs, Joan Maluquer

Edició i maquetació: *Oriol Muntané*

Fotos de portada: DmitryPoch (DepositPhotos)

La revista té una periodicitat semestral, i un tiratge de 1200 exemplars que s'envien gratuïtament als socis de l'entitat, i a les principals institucions i ONGs.
La seva finalitat és l'educació ambiental i la difusió de les activitats que DEPANA porta a terme, i està oberta a les reflexions respectuoses de qualsevol persona implicada en la lluita per a la sostenibilitat.
La publicació no es fa responsable de les opinions dels seus col·laboradors.

Imprimeix: Impremta Gràfiques Robert en paper ecològic BIO-TOP

Dipòsit legal: B-48225-2009

LA LLEI CATALANA DEL CANVI CLIMÀTIC

La Llei catalana 16/2017, de l'1 d'agost, del canvi climàtic va ser aprovada amb un ampli consens en un període força convuls de la realitat política catalana. Va ser liderada amb convenciment pel Departament llavors dirigit pel Conseller Rull. Si acudim a la web de la Generalitat se'ns diu que ***"té com a finalitats reduir les emissions de gasos amb efecte d'hivernacle i afavorir la transició cap a una economia neutra en emissions"*** *i* ***"adopta les bases derivades de la legislació comunitària europea i configura els elements essencials per a la regulació d'aquest instrument al nostre país"****.*

Des del punt de vista de DEPANA, tot i tenir llums i ombres, aquesta norma presenta un perfil innovador en la matèria i, fins i tot, resulta agosarada en el sempre tebi panorama ambiental català. De vegades ens vam preguntar si aquest carácter atrevit en el camp jurídic es devia a què se sabia que tindria poc recorregut jurídic. Efectivament, la llei va ser recorreguda per l'Estat i, per tant, suspesa ipso facto per efecte de les deteminacions de la LOTC (Llei orgánica del Tribunal Constitucional). Aquesta suspensió automàtica és una de les prerrogatives de l'Estat. El fet és que recentment el TC ha aixecat aquesta suspensió i la llei esdevé directament aplicable. Molt interessants els fonaments del Tribunal que venen a dir que no pot haver-hi inacció en un tema tan acuciant com aquest. Nogensmneys, res no es diu sobre el fons de l'assumpte (que recordem és exclusivament sobre aspectes purament competencials) i ja veurem com acaba quan emeti el seu veredicto d'aquí dos o tres anys. Res està guanyat.

Tenint en compte fins ara la manca de Govern, esperem que un cop se superi l'actual situació i es pugui creure de veritat en les mesures previstes en aquesta avançada llei que permetin adaptar-nos, mitigar i, superar, en la mesura del possible, ens efectes del canvi climàtic.

Serà l'hora de la veritat per intentar avançar-nos als reptes del canvi climàtic

◆***La Junta Directiva de DEPANA***

LA ROUREDA DE CAN VERDALET (TORDERA), UN TRESOR AMENAÇAT

La Roureda de Can Verdalet, al municipi de Tordera, és un bosc mixt inundable de freixe de fulla petita i roure pènol (Quercus robur), espècie de tendència atlàntica però que apareix excepcionalment a la terra baixa mediterrània. Es tracta d'un bosc madur de poc més de 18 hectàrees situat a la plana al·luvial del riu Tordera i pràcticament únic a Catalunya i a la península Ibèrica, i és un hàbitat singular d'altíssim valor ecològic i refugi de fauna i flora de tendència atlàntica enmig d'un paisatge mediterrani.

Per fer-nos una idea de la singularitat d'aquest bosc cal tenir present que la roureda de roure pènol la trobem bàsicament al Ripollès, la Garrotxa i la Val d'Aran, amb una extensió total d'uns 14km^2 (0,04% superfície de Catalunya), i que l'espai del PEIN "Roureda de Tordera" inclou les taques més meridionals i properes a mar d'aquest bosc, que a més ací és inundable i ocupa amb prou feines unes 8ha, o un 0,5% de l'extensió d'aquest tipus de roureda a Catalunya. A Can Verdalet el roure pènol conviu amb freixe de fulla petita *(Fraxinus angustifolia)* i, secundàriament, amb roure pubescent *(Quercus pubescens)*, om *(Ulmus minor)*, vern *(Alnus glutinosa)* i altres espècies forestals caducifòlies, i representen la massa principal i més madura d'aquest tipus de bosc de l'espai del **PEIN Roureda de Tordera**, també inclòs dins la **Xarxa Natura 2000** amb el codi ES5110007 **"Riu i Estanys de Tordera"**. A banda d'aquesta taca forestal inundable n'hi ha mitja dotzena més, de dimensions inferiors, situades totes elles al municipi de Tordera i Fogars de la Selva, entre els 20 i els 45msnm, amb una presència de roures pènols força desigual.

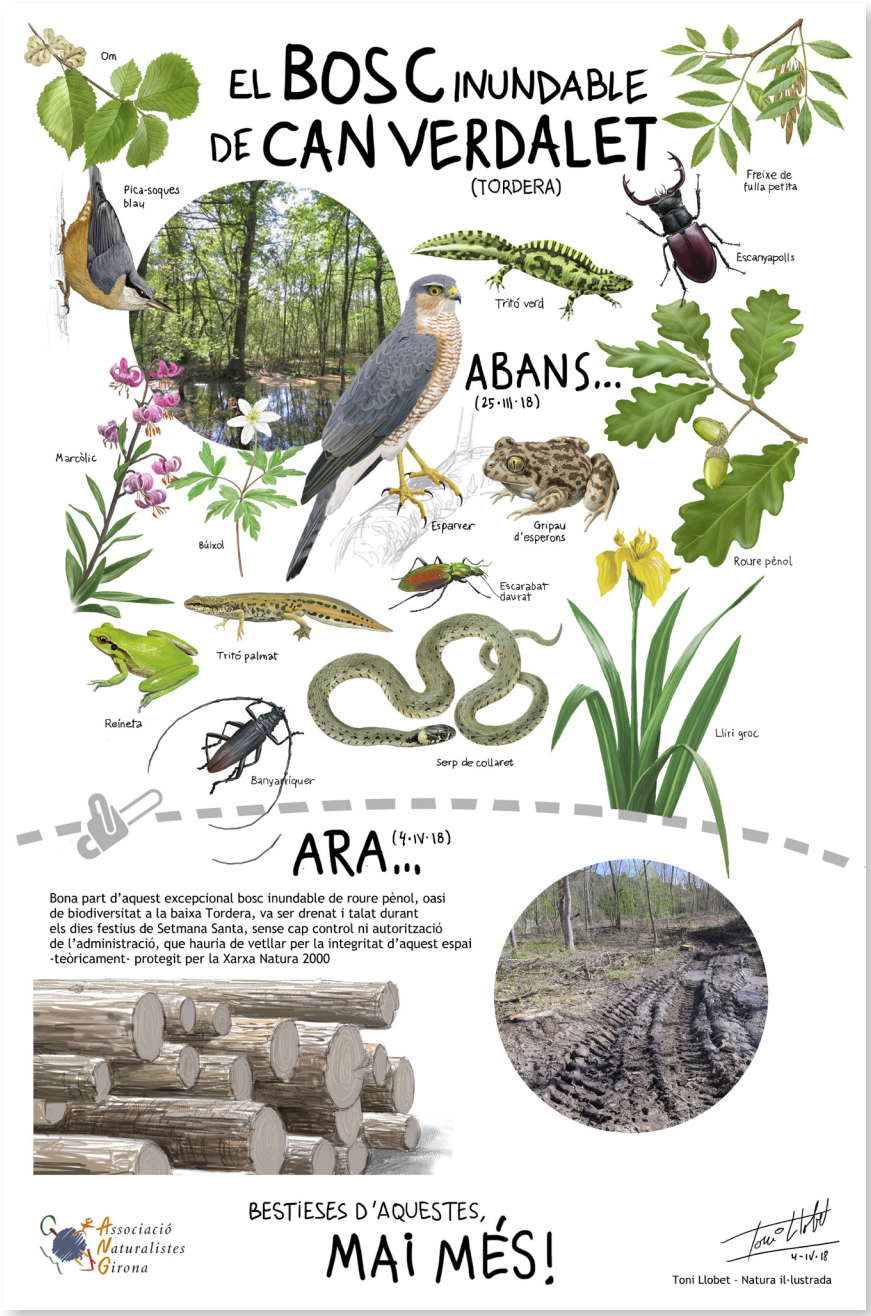

Pel que fa a la caracterització botànica, i d'acord amb Lluís Vilar i Gabriel Mercadal (Butll. ICHN núm. 78, 2014), aquestes rouredes inundables de terra baixa cal emmarcar-les dins les freixenedes al·luvials inundables del *Carici remotae-Fraxinetum oxycarpae*, o freixenedes amb càrex remot, descrites del litoral italià, atès que les espècies característiques de la comunitat són més pròpies de boscos inundables al·luvials que no pas de rouredes pròpiament dites. En són espècies característiques *Fraxinus angustifolia, Quercus robur, Oenanthe pimpinelloides, Carex remota* i *Carex muricata ssp divulsa.* Hi destaquen, pel seu caràcter eurosiberià, atlàntic i/o la seva raresa a terra baixa, espècies com el lliri de neu *(Galanthus nivalis)*, el búixol *(Anemone nemorosa)*, el lletsó palustre *(Taraxacum ciliare = Taraxacus palustre* ssp *litophyllum)*, el créixen pirinenc *(Rorippa pyrenaica)*, la gracíola *(Gratiola officinalis)*, la filipèndula d'aigua *(Oenanthe fistulosa)*, *Carex ovalis, Carex pallescens, Senecio aquaticus* i *Orchis laxiflora*, entre d'altres.

Pel que fa als valors faunístics és remarcable la presència de nombroses espècies d'amfibis, entre les quals destaquen el tritó verd *(Triturus marmoratus)*, el tritó palmat *(Lissotriton helveticus)* i el gripau d'esperons *(Pelobates cultripes)*, espècies -les dues darreres- que dins del Maresme tenen ací un dels seus darrers i més importants baluards. Pel que fa als rèptils destaquen espècies com la tortuga de rierol *(Mauremys leprosa)*, encara abundant en alguns estanys i aiguamolls propers a la roureda, la serp de collaret *(Natrix astreptophora)* i la sargantana roquera *(Podarcis muralis)*, d'afinitat eurosiberiana, que podria haver davallat del Montseny seguint el corredor fluvial de la Tordera. Entre les aus destaquen espècies com el picot garser petit *(Dendrocopos minor)*, el pica-soques blau *(Sitta europaea)* i l'esparver *(Accipiter nisus)*.

Cartell sobre el bosc de Can Verdalet realitzat per Toni Llobet

Visió de la roureda inundable de Can Verdalet abans i després de la tala d'abril de 2018. (Foto: Javier Romera).

A vegades sembla que plogui sobre mullat

D'acord amb els professors de la UdG, L. Vilar i G. Mercadal segurament aquesta roureda ocuparia pretèritament alguna altra zona humida dulciaqüícola propera al litoral de les comarques gironines, però el creixement urbanístic i la transformació agroramadera n'han esborrat gairebé qualsevol mena de rastre. A favor d'aquesta tesi hi ha la troballa recent d'algunes petites taques relictes de roure pènol resseguint l'Onyar i també en alguns punts de la plana selvatana. La supervivència d'algunes taques de roureda, espècie de molt escàs potencial colonitzador, només és possible si es realitza una gestió forestal curosa amb el manteniment en peu d'un cert percentatge d'arbres adults, més encara si pensem que el roure pènol triga més de 50 anys en fruitar i tenir descendència; altrament la freixeneda acaba ocupant tota la superfície potencial.

> ●●● *"La Roureda de Can Verdalet és un bosc mixt inundable de roure pènol (Quercus robur) de tendència atlàntica però que apareix excepcionalment a la terra baixa mediterrània."*

El fet que la fusta de roure pènol tingui un elevat valor comercial també li ha jugat a la contra, com hem pogut tristament constatar aquest mes d'abril. En efecte, de poc li han servit a aquesta valuosa roureda les diverses figures de protecció que l'emparen davant l'actuació desaprensiva d'un rematant local habitual, que havia estat prèviament advertit pels tècnics del Departament d'Agricultura sobre quins eren els límits de la seva zona de tala autoritzada. El fet d'envair una finca pública municipal, amb diverses pistes fetes expressament, i anar directament i exclusiva a retirar els peus més grans de roure pènol (d'uns 70-90 anys, segons estimacions de l'arboricultor Jordi Roca) donen fe d'aquest propòsit il·legal.

Lamentablement, la degradació dels boscos de la Tordera ve de lluny. Entre les actuacions més antigues documentades, a la dècada dels 80 del s.XX, destaquen el rebliment amb sorra dels estanys de la zona de la desembocadura del riu i l'afectació del bosc riberenc, una verneda que el botànic Pere Montserrat arribà a definir en aquell moment com "un manglar mediterráneo", per l'aspecte i el contrast amb el mar ben a tocar, on hi era abundant el lliri de neu, propi de les fagedes del Montseny i altres boscos humits de muntanya mitjana.

Reconeixement de la roureda talada de Can Verdalet per l'expresident de Depana Joan Cuyàs. (Foto: Joan Maluquer).

Posteriorment, o de forma paral·lela, s'han anat produint actuacions de drenatge de les zones temporalment inundables més interiors, on hi ha, entre d'altres, la roureda, juntament amb altres comunitats higròfiles, bàsicament pensant en futures transformacions a sòl agrícola o bé industrial, molt més rendible econòmicament. Aquests drenatges, sens dubte la pitjor amenaça per aquests boscos inundables, s'han anat succeint fins avui dia, sense que ningú ho hagi frenat.

La mateixa roureda de Can Verdalet, de propietat pública, va ser objecte fa pocs anys d'una actuació dràstica d'estassada de sotabosc que, a més d'una elevada complexitat estructural (estrat herbaci, estrat arbustiu alt i baix, etc.) contenia espècies de gran valor botànic, algunes de les quals de molt difícil o gairebé impossible recuperació natural. A més, les actuacions realitzades van eliminar el mantell forestal marginal, curull d'espècies punxoses com l'aranyoner, l'arç blanc o l'esbarzer, que limitaven l'accés a l'interior de l'espai. Així, actualment, aquest bosc, artificialment "net" per dins i per fora, i cada vegada menys inundable, és cada vegada més transitat i està més brut i degradat, sobretot en les zones més properes a la carretera.

Que el desgavell dels darrers anys es redreci satisfactòriament depèn de tots, començant per les administracions públiques concernides. Aprofitar el trist atemptat ecològic de Setmana Santa com a revulsiu per capgirar la situació és una oportunitat que no podem desaprofitar!

Joan Maluquer
SCHN / DEPANA

ELS DARRERS ESPAIS AGRÍCOLES DE L'HOSPITALET, EN PERILL

El Pla Director Urbanístic PDU Granvia-Llobregat preveu la construcció de fins a 26 gratacels, sobre més de 630.000 nous metres quadrats destinats a hotels, oficines i comerç. Aquest nou planejament urbanístic, que afecta al 8% del total del territori de l'Hospitalet de Llobregat, serà la fi de l'última zona agrícola de la ciutat i una agressió irreparable al medi ambient d'aquest espai natural i la seva connexió amb l'ecosistema del corredor del riu Llobregat.

El PDU Granvia-Llobregat agreujarà alguns dels problemes cabdals de l'Hospitalet de Llobregat i de l'Àrea Metropolitana de Barcelona, com ara l'elevada densitat de població, la contaminació atmosfèrica pel trànsit i la manca d'espais verds i públics per a les veïnes, entre d'altres, mentre beneficia a interessos privats i especulatius, essent un indret amb una ubicació privilegiada en l'eix de les grans infraestructures del país, com l'Aeroport, el Port i la Zona Franca logística de Barcelona.

El Pla Director Urbanístic (a partir d'ara PDU) Granvia-Llobregat afecta un àmbit físic de 105ha de sòl, més d'un 8% del total del territori de l'Hospitalet de Llobregat, al que assigna un sostre de 631.897m2, per activitats terciàries, oficines, comerç i hotels. La qual cosa representa un increment de 616.897m2 de sostre i afecta de forma considerable a les zones verdes previstes en el planejament vigent.

Aquest territori, on la Gran Via arriba al Llobregat, està envoltat de grans equipaments i zones verdes d'escala metropolitana encara per executar, que en realitat són espais agrícoles i grans peces urbanes amb processos de transformació, més o menys reglats, com els Polígons Pedrosa i Camí del Mig, el Districte Econòmic de l'Hospitalet, La Fira, La Marina del Prat Vermell, El Centre Direccional del Prat i la Zona Franca, etc.

Es tracte doncs d'una gran àrea urbana entre el Port i l'Aeroport, amb enormes potencials i necessitats de transformació que ha de ser clau pel futur social, econòmic i ambiental del territori central de l'Àrea Metropolitana de Barcelona i de forma més immediata pels municipis de L'Hospitalet, El Prat de Llobregat i Barcelona.

L'actual plantejament del PDU Granvia-Llobregat no té en compte les necessitats reals de les veïnes del barri de Bellvitge i de la resta de l'Hospitalet de Llobregat. No aporta cap solució i si agreuja problemes apressants com són l'elevadíssima densitat de població del municipi (amb més de 53.100 persones per kilòmetre quadrat segons dades d'Eurostat), la manca d'espais verds i espais comuns o la connexió de la ciutat amb la resta del corredor ambiental del Llobregat.

A més a més, es dona el fet de que les actuacions urbanístiques afecten a una zona especialment sensible al voltant de centres sanitaris com són el Hospital de Bellvitge, el Duran i Reynalds i també el tanatori municipal. Aquests equipaments sanitaris es veuran afectats per l'augment del trànsit i de les activitats econòmiques, terciàries, tecnològiques, productives, industrials, turístiques i comercials previstes actualment, en contra de les directrius europees de protecció dels espais adreçats a l'ús en matèria de Salut, on la prioritat es blindar l'entorn geogràfic dels recintes hospitalàries.

Per fer una ciutat més equilibrada i menys depenent del transport no sembla recomanable fer més espais monofuncionals de terciari (oficines, comerç i hotels) i per altra banda barris estrictament residencials.

Aquesta reflexió social i econòmica, que té molt a veure amb una reflexió ambiental i els estudis corresponents s'ha d'incorporar a la planificació urbanística de tot aquest entorn.

L'espai de Cal Trabal és la última zona de producció agrícola de l'Hospitalet i és per això que té un significat caràcter patrimonial i ambiental que no és discuteix, però és alhora quelcom més, que cal preservar, completar i incorporar al nou projecte metropolità. No pas com un parc urbá artificial, sinó com un territori cabdal, a connectar amb el Parc Agrari del Baix Llobregat respectant la seva essència i particularitats. Aquesta preservació ambiental ha de ser prioritària, donada la gran biodiversitat de la zona i el seu caràcter de reserva de fauna ornitològica catalogada com a IBA (Important Bird Area). En la mateixa línea caldria ser extremadament curoses amb l'estudi i previsió de l'impacte del PDU Granvia als altres recursos naturals de la zona, com són l'aqüífer sobre el que desenvoluparan les actuacions i la qualitat de l'aire que es veurà afectada per un augment de les emissions del trànsit i l'augment de l'activitat humana.

Per això, davant la la manca de consens popular i polític, així com de la suficient previsió i projecció de les conseqüències ambientals, ecològiques i sociodemogràfiques per al municipi de l'Hospitalet, del PDU Granvia Llobregat i davant la proposta de resolució aprovada en el Parlament de Catalunya en febrer de 2017 que insta a la Generalitat a aturar aquest Pla Director Urbanístic, demanem a tots els grups polítics concurrents a les eleccions catalanes del 21-D que es incloguin en els seus programes i es comprometin a:

1. Aturar l'actual PDU Granvia-Llobregat

2. Reconsiderar i reformular el Planejament Urbanístic sobre l'Àrea Granvia-Llobregat considerant, com a mínim, els següents aspectes:

   a. Obrir un procés participatiu amb la ciutadania de l'Hospitalet de Llobregat per tal de consensuar el desenvolupament urbanístic i finalitat dels usos d'un territori que representa entre el 8 i 10% del total de la superfície del municipi de l'Hospitalet.

   b. Coordinar amb els treballs de formulació de la nova planificació urbanística metropolitana (PDU / POUM de l'Àrea Metropolitana de Barcelona) en tots els aspectes territorials, socials, econòmics i ambientals que incideixen sobre l'àmbit d'aplicació i l'àrea d'influència del Pla.

   c. Incorporar un estudi soci-econòmic i ambiental de l'entorn consolidat i en transformació, que amb diversos escenaris raonats, permeti justificar i decidir les quanties de sostre i proporcions d'usos a ubicar sobre l'àrea del PDU.

   d. Incorporar un estudi de diverses alternatives d'ordenació de la Gran Via i els seus entorns immediats entre la Plaça Europa i l'Aeroport, que permetin establir els objectius, controlar i coordinar la forma urbana a implantar.

   e. Proposar una ordenació de l'espai agrícola de Cal Trabal, que garanteixi la preservació d'aquest espai en el doble context de porta de l'Hospitalet al riu i de corredor verd entre Collserola i el Llobregat.

José García i Eva Yus

Imatges de sessions del congrés

DEPANA EN CONTRA DE LA NOVA AMPLIACIÓ DE L'AEROPORT

La nova proposta d'un nou Pla Director de l'Aeroport de Barcelona anunciada als mitjans de comunicació durant el mes de febrer apareix 20 anys després de l'anterior Pla Director (1998).

Per mitigar els greus impactes mediambientals d'aquell Pla Director, es van dictar unes mesures compensatòries que, encara a dia d'avui, no han estat convenientment desenvolupades.

La mesura compensatòria estrella d'aquell Pla era l'aprovació d'un Pla Especial dels Espais Naturals del Delta del Llobregat. Transcorreguts 20 anys del compromís "ferm" per part de l'Estat i la Generalitat davant la Comissió Europea de desenvolupar el Pla, hi continuem a la espera. Mentrestant, s'han aprovat nous planejaments urbanístics que amenacen greument als espais naturals del Delta.

Davant d'aquesta situació DEPANA ha interposat dues denúncies davant de la UE que podrien acabar comportant que l'Estat espanyol acabés davant dels Tribunals Europeus per incompliment de les directives ambientals comunitàries.

S'hauran d'avaluar adequadament les implicacions del nou Pla Director ja que podria tenir impactes negatius sinèrgics sobre els espais naturals del Delta del Llobregat, ja amb greus problemes ambientals per la seva reduïda extensió i severa fragmentació. No obstant això, fruit de les pressions ecologistes d'entitats com DEPANA, les administracions han acabat acceptant que "ja no és factible l'ampliació del recinte aeroportuari al Delta del Llobregat". I es plantegen d'altres opcions com potenciar l'aeroport de Girona.

Durant més de 30 anys DEPANA ha portat la problemàtica ambiental d'aquesta infraestructura fins al més alt de les institucions europees, contribuint a posar límits al desenvolupament descontrolat de l'entorn aeroportuari.

l'Olla del Rei

UN TRESOR NATURAL DE CASTELLDEFELS AMENAÇAT PER UNES OBRES DE LA UPC

Que és l'Olla del Rei?
Es tracta d'un espai natural situat al campus de la UPC a Castelldefels, format per maresmes, llacunes, boscos de ribera, prats humits i herbassars. Constitueix la zona humida més important i millor conservada de Castelldefels. Inclosa parcialment dins el Catàleg de Zones Humides de Catalunya i alhora en la Important Bird Area (IBA) N°140 Delta del Llobregat, amb més de 120 espècies d'ocells, algunes protegides com el martinet menut (Ixobrychus minutus) i el blauet (Alcedo atthis). També acull altra fauna protegida com l'eriçó clar (Atelerix algirus) i la tortuga de rierol (Mauremys leprosa). Destacar també la presencia de mansega (Cladium mariscus) als seus prats inundables, hàbitat de protecció prioritària per l'UE.

Estat actual
El manteniment incorrecte de les aigües d'escorrentia sense sortida al mar, el mal funcionament de l'estació de bombeig d'aigües grises i els episodis puntuals de contaminació per hidrocarburs, així com la proliferació d'espècies invasores, ha propiciat l'eutrofització i l'empobriment de la qualitat de les aigües, provocant una greu disminució de la biodiversitat i un deteriorament dels hàbitats.

Quines són les amenaces?
A curt termini la principal amenaça és la construcció d'un edifici per ampliar l'ICFO i que afecta els prats inundables, on trobem la mansega i on cria l'eriçó clar.

L'obra autoritzada per l'Ajuntament incorpora una zona d'aparcament molt ample i dos ponts per damunt de la llacuna que afectarien els canyissars i posarien en perill la nidificació del martinet menut (inclòs a l'Annex I de la Directiva Aus de la UE). Segons la planificació urbanística, aquesta obra és només la primera d'una sèrie d'edificis que implicarien la destrucció de l'Olla de Rei com a ecosistema.

Mobilització social
El passat 23 de març es va constituir la Plataforma "Salvem l'Olla del Rei", amb el veïnat, entitats ecologistes (com DEPANA) i socials, que està desenvolupant una intensa mobilització social amb xerrades informatives, concentració al plenari de l'Ajuntament, visites guiades per donar a conèixer els valors naturals, Biomarató'18, signatures a Change.org, etc.

Què demana la Plataforma?
- Aturar immediatament les obres de l'ICFO i buscar una nova ubicació per l'edifici. Hi ha molt sol urbanitzable a tocar de la zona edificada consolidada del campus que no tindria aquest impacte.
- Aturar la construcció dels aparcaments i la urbanització del passeig Pi Tort i la construcció dels ponts per damunt de l'estany.
- Un pla integral de millora i recuperació de la qualitat de l'aigua de l'estany i solucionar definitivament els problemes de les aigües d'escorrentia.
- Un programa d'educació ambiental adreçat a la població de Castelldefels i del Baix Llobregat que posi en valor la seva biodiversitat.

Més info: @OlladelRei #salvemlolla

Dins d'aquesta finca finca la nostra entitat portarà a terme diferents activitats obertes a socis i simpatitzants

CAN PARCALA: engrescador conveni de col·laboració amb DEPANA

El proppassat 25 de novembre de 2017 es va formalitzar un conveni de col·laboració entre la Fundació Alsina i Arenas i Baum de Bernis i DEPANA. Aquest acord articula una cooperació per a la dinamització d'aquesta finca a Cabrera de Mar (Maresme) que s'anomena Can Parcala.

La masia de Can Parcala, amb els camps i les pinedes que l'envolten, entre Mataró, Argentona i Cabrera de Mar, és un bonic i excepcional enclau agroforestal en un context de forta urbanització i banalització de l'espai rural, el qual ha estat recentment inclòs en l'ampliació de l'EIN del Parc de la Serralada Litoral (Conreria-St.Mateu-Céllecs).

La masia va ser restaurada per la propietat, la qual, al seu torn, va establir de bell antuvi un acord amb una altra Fundació (Fundació Maresme), que centra les seves activitats amb el col·lectiu de persones amb discapacitat intel·lectual, on una finca rústica d'aquestes característiques ha permès dur a terme activitats que beneficien aquest col·lectiu en el camp de l'agricultura ecològica i l'apicultura. En aquest sentit, el document subscrit amb Depana tanca el cercle amb activitats de caire ambiental a dur a terme en aquest indret.

Sens cap mena de dubte, els ambients agraris tradicional no intensius del Maresme, escassíssims, presenten un alt interès ambiental que permetria aplicar mesures de recuperació d'espècies en estat de conservació deficient (ocells d'ambients oberts, amfibis...). Igualment, la qualitat de les pinedes abans esmentades permet implementar polítiques de gestió que puguin ser proposades des de Depana i que de ben segur la propietat apreciarà. Aquests boscos cabrerencs, malgrat haver patit una plaga severa al seu voltant, estan molt més ben conservats que més cap al sud. En darrer lloc, l'agenda de DEPANA es veu enriquida amb l'oferta de visites guiades regulars a la finca, que fins ara (veieu el reportatge d'aquesta revista) han estat un èxit rotund.

EL MODEL ANGLOSAXÓ

El conveni subscrit té un contingut econòmic de dos mil euros anuals que la Fundació Alsina i Baum de Bernis lliura a DEPANA com a part d'aquest treball conjunt que beneficia ambdues entitats. Aquest conveni recupera una línia de treball entre privats que és molt freqüent als països anglosaxons però que malauradament a casa nostra resulta molt poc habitual. Aquesta és la principal rellevància del que s'ha signat. Des d'aquest punt de vista, és admirable la visió i la determinació d'aquesta entitat maresmenca que en la persona d'en Martí Gassiot no ha tingut cap dubte de tot allò positiu que podia aportar Depana a llarg termini sobre la conservació de la biodiversitat i el paisarge fundi??. Des del primer moment que vam poder contactar, la perspectiva d'un compromís mutu va ser una realitat, cosa que ha fet molt fàcil l'entesa.

No hem d'oblidar que precisament els contraforts de la serralada litoral estan fortament assetjats per la urbanització i/o l'agricultura intensiva, pel què un conjunt d'aquesta extensió (uns 45.000 m2 de sòl rústec) i característiques constitueix per a la nostra Associació un exemple de com haurien de preservar-se els intersticis entre els espais protegits de la muntanya i la plana. Els espais litorals de la comarca pràcticament han desaparegut tots i aquesta finca implica un dels darrers corredors biològics cap al mar a traves de la riera d'Argentona. Globalment el Baix Maresme té poquíssims espais d'enllaç amb el mar, i tots estan molt amenaçats: Pla d'Alella a Montgat, Can Nolla a Premià - Vilassar de Dalt i aquest. En conseqüència mai està de més treballar en favor de les tasques que asseguren que aquests espais llocs seguiran sent sòl no urbanitzable durant molt de temps i, a més, compliran una important funció social i ambiental.

> ●●● *"L'agenda de DEPANA es veu enriquida amb l'oferta de visites guiades regulars a la finca, que fins ara han estat un èxit rotund"*

Lluís Toldrà

Fotos: Jordi Cebrian

AFORTUNAT AVISTAMENT DE DOFÍ COMÚ A LA COSTA CATALANA

Col·laboració de DEPANA i l'associació Cetàcea

Així com diuen que el sentit comú és el menys comú dels sentits, el dofí comú és el menys comú dels dofins a les nostres costes. Però enguay tenim bones notícies sobre aquest mamífer marí a Catalunya.

Durant les sortides que realitzem amb l'Associació Cetàcea per portar a terme el projecte de foto-identificació de cetacis, tenim el privilegi de poder observar diverses espècies. Les més comuns, dofí mular *(Tursiops truncatus)* i dofí llistat *(Stenella coeruleoalba),* rorqual comú (Balaenoptera physalus) durant els mesos de primavera i caps d'olla *(Grampus griseus)* en algunes ocasions. Però el passat 12 de març, a unes 8,5 milles (16 km) de la costa del Garraf, vam tenir la sort de trobar-nos amb un grup d'uns 10 individus de dofí comú de musell curt **(Delphinus delphis),** molt més difícils d'albirar al Mediterrani.

Tot just quan decidim deixar el grup de dofins llistats que estàvem observant per seguir amb el rumb del transecte que realitzàvem, a la llunyania, tornem a albirar esquitxos i salts de dofins. El seu rumb els portava directe cap a la nostra embarcació i pensàvem que seria el mateix grup de dofins llistats que acabàvem de deixar, però per sorpresa, quan aconseguim veure'ls de prop ens adonem que la seva coloració és diferent, intuïm un color crema suau als laterals del seu cos i poc a poc anem confirmant les sospites..., són dofins comuns.

Es tracta d'una espècie de dofí de mida mitjana, robust i de natació ràpida. El seu patró de coloració és molt característic i inconfusible, amb la part dorsal des del musell fins a l'aleta dorsal de color gris fosc i el ventre blanquinós, contrastant amb els colors crema i gris clar de la marca que es dibuixa en cadascun dels laterals del seu cos en forma de rellotge de sorra. La seva aleta dorsal és triangular, falcada i punxeguda, de color fosc. És característic però, que els adults presentin una taca gris clar a la part central d'aquesta aleta.

Nedant, ràpid i esvelts, es van anar apropant i vam poder gaudir de ben a prop de la seva bellesa i elegància mentre jugaven just davant de la proa del nostre vaixell. És una espècie força activa en superfície i amb la mar plana de la que gaudíem durant la navegació l'albirament va ser espectacular.

Tot i que aquesta espècie és més abundant en aigües tropicals i temperades càlides dels oceans Atlàntic i Pacífic, es troba present també al Mediterrani i al mar Negre. En la part més occidental del mar Mediterrani, on realitzem les nostres observacions, es pot trobar en aigües costaneres o aigües oceàniques. Sovint, es troba associat a altres espècies, a la zona nerítica amb el dofí mular i a la zona pelàgica amb el dofins llistats.

ESPÈCIE EN PERILL AL MEDITERRANI

Els calamars i els peixos petits que formen bancs com el seitó *(Engraulis encrasicolus),* el lluç *(Merluccius merluccius),* l'alatxa *(Sardinella aurita)* i la sardina *(Sardina pilchardus)* son les seves preses principals.

L'UICN (Unió Internacional per a la Conservació de la Naturalesa) cataloga aquesta espècie com a preocupació menor a nivell global, però al mar Mediterrani està considerada en perill degut al decreixement que han patit aquestes poblacions en els darrers anys. Al mar Mediterrani occidental abundaven molt a principis dels anys 70 però actualment la població s'ha reduït degut a amenaces com la degradació de l'hàbitat, la sobrepesca i la pesca accidental o la contaminació.

Davant d'aquestes amenaces i tenint el privilegi de poder observar-los en llibertat i gaudir de la seva bellesa, ens adonem de la importància de la conservació de totes les espècies marines i el seu hàbitat. Protegir el nostre patrimoni natural és cosa de tots.

Anna Conde
(patrona de l'Associació Cetàcea)

Natalia Fernández
(fotògrafa de l'Associació Cetàcea)

David Rodés
(patró de DEPANA i Cetàcea)

Dofins comuns. (fotos de Natàlia Fernández, Cetàcea)

Efectes de la sequera a la vegetació de Catalunya

EL CANVI CLIMÀTIC NO DÓNA TREVA ALS BOSCOS

El 2016 va ser un any complicat pels boscos catalans per culpa de la sequera. Aquest any 2017 ha estat més tranquil gràcies a les pluges del passat setembre, però la processionària ha estat present per tercer any consecutiu en grans extensions. Dues xarxes de seguiment coordinades pel CREAF ens donen informació gairebé a temps real de l'estat de salut dels boscos catalans.

Tot i les pluges de les darreres setmanes, el canvi climàtic està present a casa nostra i ja fa anys que causa estralls als boscos catalans. Uns anys hem patit eixuts llargs o repetitius, altres hem tingut tardors o fins i tot hiverns càlids com mai, i aquesta primavera ens ha portat grans quantitats de neu, o gelades, que ens han agafat a tots desprevinguts.

Com viuen aquests daltabaixos els nostres boscos? Al CREAF hi ha vàries iniciatives en marxa que segueixen l'estat de salut dels boscos catalans i que ens poden donar una idea de com ha estat aquest 2017.

En primer lloc, el DeBosCat, la campanya de seguiment de l'estat dels boscos de Catalunya que es duu a terme amb una estreta col•laboració entre el CREAF i el Cos d'Agents Rurals, ha permès veure com ha evolucionat el bosc després de la gran sequera que hi va haver al 2016. Si fem memòria, el 2016 va ser un any especialment càlid i sec durant l'estiu i força complicat pels boscos catalans. D'ençà el 2012 l'afectació no era tan severa, de manera que el 2016 va revertir la tendència de recuperació dels boscos i ens va alertar que aquests episodis de sequera severs són cíclics i hem d'estar sempre alerta. Aquell any el 2,2% de la superfície boscosa de Catalunya, un total de 30.051 hectàrees, va presentar mortalitat, decoloració o defoliació dels arbres. Prop del 75% dels boscos que es van veure afectats es trobaven en zones on va ploure menys de la meitat del que és habitual. El Pallars Jussà, l'Anoia i l'Alta Ribagorça van ser les comarques més afectades. Per espècies, els roures i les alzines van ser les més perjudicades.

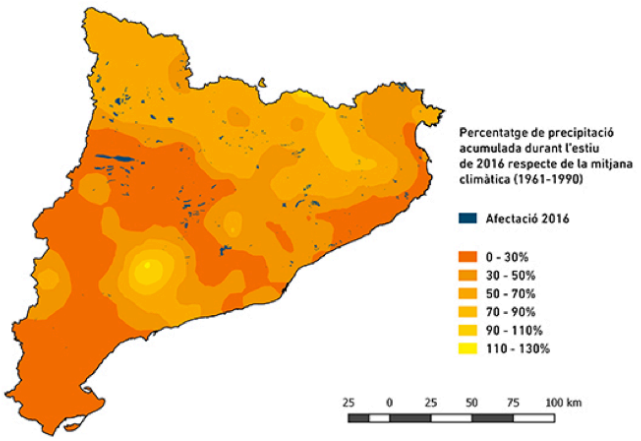

Mapa del percentatge de precipitació acumulada durant l'estiu del 2016 respecte la mitjana climàtica (1961-1990). Sobreposades en blau, les zones de bosc afectades el 2016. Font: DeBosCat

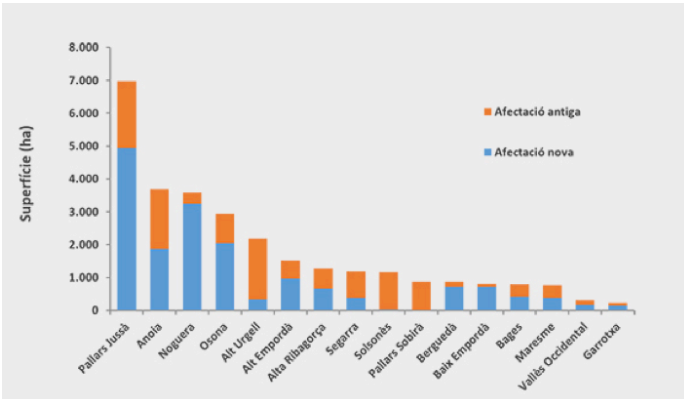

Gràfic amb les hectàrees d'afectació per comarques. En blau, la superfície afectada durant el 2016; en taronja, la superfície de bosc que ja estava afectada els anys anteriors. Font: DeBosCat

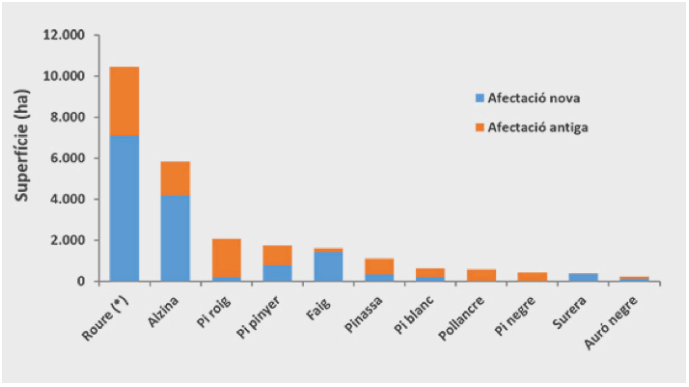

*Gràfic amb les hectàrees d'afectació per espècies. En blau, la superfície afectada durant el 2016; en taronja, la superfície de cada espècie que ja estava afectada els anys anteriors. Font: DeBosCat. *Inclou les espècies de roure martinenc, roure cerrioide i roure de fulla petita.*

SORT DE LES PLUGES DEL SETEMBRE

L'estiu del 2017 va tornar a batre rècords de temperatura i sequera. El pronòstic pels boscos no pintava gaire bé. "Tot i això, **les pluges del mes de setembre** van evitar que la situació empitjorés i alguns arbres que estaven començant a assecar-se o, fins i tot, a perdre la fulla abans de temps, van poder recuperar-se i passar una tardor més tranquil·la" explica la investigadora del CREAF, **Mireia Banqué**, coordinadora del DeBosCat.

Així doncs, aquest 2017 de les 30.000 hectàrees de bosc que encara estaven afectades per algun tipus de decaïment (mort,

Imatge d'un bosc afectat per processionària presa des d'un dron. Autoria: Unitat Inforest (CREAF – CTFC). (fotos: Mireia Banqué i Jaume Balagué).

"El mapa del programa Alerta forestal es nodreix amb les fotografies que centenars de voluntaris i voluntàries pengen gràcies a una aplicació molt fàcil d'utilitzar"

pèrdua de fulla o pèrdua de color de les fulles), només el 16% eren noves. La resta, o estaven en el mateix estat que al 2016, o havien anat millorant. Les comarques que van presentar més afectacions van ser Osona, el Berguedà i algunes zones de la Noguera i la Selva. Pel que fa als boscos més perjudicats, van tornar a ser les rouredes, els alzinars i les pinedes de pi roig.

EL PROGRAMA ALERTA FORESTAL

El 2017 també ha estat un bon any pels boscos en un altre sentit ben diferent. Des del mes de novembre, el CREAF coordina una iniciativa de ciència ciutadana que vol involucrar a la ciutadania en la vigilància del bosc. La iniciativa ha estat batejada amb el nom d'Alerta Forestal i ha nascut en el marc del projecte Boscos Sans per una Societat Saludable, impulsat per l'Obra Social de La Caixa. La plataforma d'Alerta Forestal compta amb una web plena d'informació sobre la salut dels boscos a Catalunya i amb un mapa on es poden veure les afectacions més importants que ha detectat la ciutadania. Aquest mapa es nodreix amb les fotografies que centenars de voluntaris i voluntàries pengen gràcies a una aplicació molt fàcil d'utilitzar. Així doncs, Alerta Forestal busca que qualsevol persona que visiti un bosc tingui els ulls ben oberts i tan bon punt detecti un bosc que està afectat per processionària o sequera, o que hagi patit les inclemències d'una ventada o d'una nevada, en faci una fotografia recollint el màxim de paisatge, i la pengi al web. A més, el projecte també ha involucrat a la comunitat dron en el projecte i està creant una xarxa de persones que fan la mateixa vigilància, però fent ús del seu dron particular (en les zones on està permès el seu vol). Des de la seva posada en marxa, el projecte ja compta amb més de 200 voluntaris donats d'alta que han penjat mes de 300 fotografies. Aquesta informació, un cop pujada al mapa, serveix per a que l'equip científic del projecte pugui estudiar millor l'estat de salut dels boscos de Catalunya i a predir com canviaran en un futur amb el canvi climàtic.

Imatge del mapa d'Alerta Forestal amb les observacions pujades per les persones usuàries.

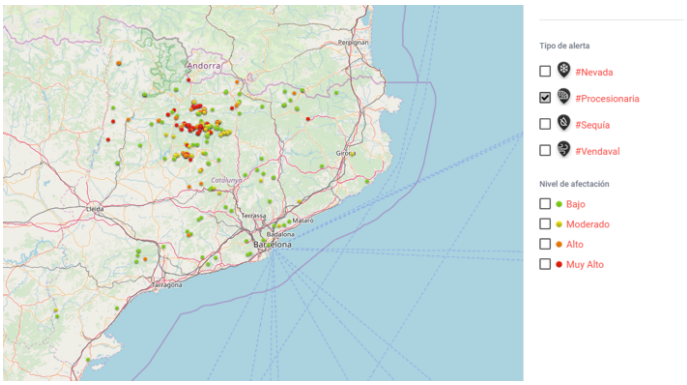

L'ASSOT DE LA PROCESSIONÀRIA

Tot i això, no tot són bones notícies. Des de que es va llançar la iniciativa el mes de novembre la major part de fotografies rebudes corresponen a boscos afectats per la processionària. I és que, aquesta plaga, s'ha instal·lat en els nostres arbres per tercer any consecutiu. "Això comença a ser preocupant, ja que la processionària no sol afectar les mateixes pinedes l'any següent. En aquestes condicions els arbres fortament afectats no tenen temps de recuperar-se, es van debilitant i poden acabar morint" explica el coordinador científic d'Alerta Forestal, Jordi Vayreda. Aquest insecte s'ha acarnissat sobretot amb les comarques del Solsonès, el Berguedà, Osona, l'Alt Urgell i el Pallars Jussà.

Anna Ramon
(CREAF)

EL GREU PROBLEMA DELS PLÀSTICS AL MAR

Els trobem com a illes flotants o sopes als oceans, en forma de fragments irregulars dins de l'aigua i com a deixalles que s'acumulen a les nostres costes

Una visió inquietant. He fet moltes vegades la ruta marítima entre Barcelona i Mallorca, en ferry o altres vaixells i puc assegurar que, en dies de mar plana, durant tota la travessa i sense haver-me d'esforçar, he anat veient plàstics i objectes de tot tipus; els més grans surant en superfície i molts més, la majoria, vagant entre dues aigües. En ple estiu, en alta mar, l'extraordinària transparència de l'aigua i la gran lluminositat fan possible, des de la coberta més alta del ferry una visibilitat fins a molta fondària. Així podrem veure infinitat de deixalles plàstiques que viatgen lentament, endutes pels corrents, ja que contràriament al que semblaria més probable, els ambients pelàgics, lluny de les costes, contenen molts plàstics disseminats per les immensitats marines.

La Plastiesfera. És prou conegut, que en les cinc grans àrees centrals dels oceans, s'hi han originat els darrers anys immenses zones de "sopes" o "illes" de deixalles, allà on la circulació oceànica concentra i acumula, de forma lenta però constant, ingents quantitats de tota mena de detritus d'origen terrestre, majoritàriament plàstics no biodegradables. Al fet ja se l'ha nomenat "PlastiSphère". Al Mediterrani també existeix aquest greu problema, tot i que de forma més dispersa pel que fa a la seva localització en el medi marí. Aquest fet s'ha incrementat extraordinàriament en les darreres dècades. Si fos possible fer-ne un recompte, les xifres serien paoroses.

●●● "En les cinc grans àrees centrals dels oceans, s'hi han originat els darrers anys immenses zones de "sopes" o "illes" de deixalles. "

NO ÉS PLÀNCTON, SÓN PLÀSTICS

Microplàstics i biofilms tòxics. També, fent busseig en molts llocs del nostre mar, és habitual la visió de petits fragments irregulars, dispersos com pols còsmica dins la immensitat blava. Això ens pot induir a suposar, innocentment, que es tracta de plàncton. Però quan els observem de prop, resulten ser bocins de plàstics variats. Una imatge angoixant i malauradament ja molt freqüent en molts llocs del Mediterrani. La major part arriben al mar incidentalment, des del litoral o dels abocadors, arrossegats per rieres, rius o ventades; d'altres hi han estat abocats directament o des de vaixells. Els corrents els duen mar endins. Poden trigar molts anys a desintegrar-se. Fins i tot els que es dipositen al fons marí perjudiquen molt el medi. Tant se val que siguin ocells, cetacis, tortugues, animals filtradors, o peixos, depredadors o depredats, grans o petits. No solament per ingestió ocasional per confusió, com sol passar amb les tortugues, sinó perquè s'ha comprovat que, al damunt de les partícules més diminutes de plàstic, indigeribles i no biodegradables, s'implanta i s'hi agrega una variada i microscòpica flora i fauna, que normalment viu dispersa en aigües lliures, però que al implantar-se forma un "biofilm" molt atractiu per als peixos pelàgics, com la sardina i el seitó, que se'l mengen àvidament, resultant greument perjudicats. Hi ha també el perill d'una possible contaminació, en cas de consum humà de peixos depredadors, que hagin acumulat al seu organisme toxines, microorganismes o bacteris nocius procedents dels microplàstics.

●●● "Per aturar aquesta degradació accelerada dels mars és fonamental i urgent reduir el consum de plàstics, sobretot els embolcalls d'un sol ús."

Deixalles perilloses. Igualment és freqüent a les nostres platges l'arribada d'animals marins malferits; ocells escanyats per anelles o cordes plàstiques, tortugues amb gangrenes per xarxes abandonades, grans peixos, rajades o cetacis morts, esgotats després d'haver arrossegat molt temps algun detritus, etc... Sense oblidar les deixalles plàstiques que el mar retorna a les platges i que embruten fins els racons

Algunes referències:

www.csic.es, www.greenpeace, www.midwayfilm.com

Expédition MED 2017, Scripps Institution of Oceanography, Proyecto Kaisei

Preocupant acumulació de deixalles a la costa de les Filipines. Foto: Núria Cuyàs

més verges i remots del litoral. Per Internet podrem trobar moltes webs amb multitud d'imatges i vídeos, a quina més anguniosa.
Reduir el consum de plàstics. Per aturar aquesta degradació accelerada dels mars és fonamental i urgent reduir el consum de plàstics, sobretot els embolcalls d'un sol ús, vigilar molt on i com es dipositen i es reciclen aquest residus, en especial al litoral, cursos fluvials i vaixells i conscienciar socialment de la gravetat d'aquest problema, que està entre nosaltres a escala planetària i que pot trigar moltíssim temps, dècades, a desaparèixer totalment, encara que es substituís ja íntegrament la producció de plàstics per materials biodegradables.

Joan Cuyàs Robinson

RESUM DE L'ASSEMBLEA GENERAL DE DEPANA

El dissabte dia 7 d'abril de 2018, va tenir lloc al local social l'Assemblea General ordinària corresponent a l'any 2017. Una reunió de treball que va omplir gairebé cinc hores d'un matí molt intens i ben aprofitat. Més enllà de ser un tràmit obligat, l'assemblea d'una entitat com DEPANA, que treballa amb uns objectius d'innegable interès general, és sempre una reunió important.

Cal dir que enguany va ser probablement més participada i dinàmica que en les darreres edicions i amb un notable quòrum de socis actius. Això va fer possible no solament rebre tota la informació respecte a la moltíssima feina feta, la presentació dels resultats econòmics, els balanços auditats i els nous projectes, sinó també debatre a fons i amb vivor sobre les mancances, els punts a millorar, les discrepàncies i les necessàries adaptacions als canvis sociopolítics del nostre temps.

Cal dir que les aportacions en positiu, fins i tot superant alguns moments de certa tensió, van fer possible concloure amb uns missatges que obligadament han de ser engrescadors i prou renovadors, allunyats de desànims i rutines de supervivència. Com no podia ser d'altra manera, els acords presos i les renovacions de càrrecs previstes a l'Ordre del dia ho van ser com a resultat de les reglamentàries votacions.

Això va quedar prou palès durant la pausa, distesa i reconfortant, que arribada la mitja part de l'Ordre del dia, va permetre refer forces amb un breu, però substanciós, pica-pica, compartit amb total cordialitat i bon humor.

Perquè el simple fet d'omplir 26 pàgines de la Memòria presentada amb una succinta relació de les Activitats en els set àmbits principals, és una mostra de la molta feina que es pot fer en una entitat que compensa amb escreix la innegable precarietat de mitjans, amb unes grans dosis de voluntariat i un molt notable nivell de professionalitat. Va ser aprovada per unanimitat Destaquen, entre d'altres, els àmbits d'Acció Ambiental i Jurídica, amb intervencions en temes en els quals si no hagués intervingut DEPANA no ho hagués fet ningú, les Activitats participatives, la Participació Institucional, les Relacions Exteriors, Comunicació, etc. També van ser aprovats el Programa i el Pressupost per a l'any 2018.

Finalment, des de la Junta es van esmentar, amb agraïment, els molts assumptes i queixes, tractats favorablement al llarg d'un bon nombre d'anys amb un important càrrec tècnic i membre de la Direcció General de Medi Ambient de la Comissió Europea, en relació a la Protecció Ambiental i la Defensa del Patrimoni Natural, que amb un profund convenciment i professionalitat, dedicava sempre bona part del seu valuós temps a ajudar a DEPANA a moure i tramitar aquests temes. Aquest era el sr.Javier Ruiz-Tomás, que va morir fa poc, havent enviat ja la corresponent carta de condol, amb altres entitats ecologistes.

Amb 24 vots a favor i 6 abstencions va ser aprovada la nova Junta Directiva amb la següent composició:

Presidenta:
Marta Gumà Bondia

Vicepresident:
José-Antonio García Moreno

Secretari Grl.:
Francesc Espinal Trias

Tresorer:
Lluís-Xavier Toldrà Bastida

Vocals:
Marc Alonso Martínez
Clara Casabona Amat
Mireia Olivé Obradors
Josep Mª Carrera Alpuente
Mar Aguilera Vaquès
Marc Benavides Mantecón.

Que van iniciar la seva tasca, tancant l'acte agraint a totes/tots la seva participació.

L'ACTA ÍNTEGRA DE LA SESSIÓ i LA DOCUMENTACIÓ ENTREGADA ALS ASSISTENTS ESTAN DISPONIBLES A LA SECRETARIA DE L'ENTITAT

DEPANA s'adhereix a la campanya "La Veritat de la Cacera"

En el marc del nostre compromís a favor de la protecció dels animals, DEPANA participa activament en aquesta campanya que vol desmitificar el paper de la caça i apostar per alternatives més sostenibles.

Durant moltes dècades la caça ha estat una pràctica acceptada majoritàriament per la societat espanyola, però en els darrers anys la situació ha canviat. Són ja multitud les persones i col·lectius que estan en desacord amb la pràctica cinegètica, no només pel seu impacte sobre la biodiversitat, sinó també per considerar-la èticament inacceptable, en el si d'una societat justa i respectuosa amb la resta d'éssers vius amb els quals compartim el nostre planeta. És censurable que aquesta activitat, que és practicada només per una mínima part de la població i que una majoria percep com ambientalment perjudicial, gaudeixi de molts privilegis i d'un suport explícit per part de les Administracions públiques. (cal tenir present que el 90,6% del territori de Catalunya està qualificat com a cinegètic)

El "sector de la caça" mou molts diners. A efectes pràctics és en realitat un lobby

Batuda massiva d'anecs coll-verds
Foto © Spainhunt

econòmic de banquers, empresaris, polítics i fins i tot membres de la judicatura. A banda de pressionar les Administracions a fi que orientin la gestió cinegètica amb la finalitat d'afavorir aquest gran negoci, també interactuen per difondre una imatge distorsionada i molt atractiva de la caça com a eina imprescindible per a un control equilibrat de la fauna silvestre i com a motor econòmic del món rural.

Per desemmascarar aquesta imatge, el 23 de novembre de 2017 es va presentar a Barcelona la coalició **"La Veritat de la Cacera"**, formada per col·lectius compromesos en la defensa del medi ambient i la protecció dels animals a Catalunya. (entre els quals DEPANA)

Els seus objectius són:

- Aportar informació, científica i rigorosa, que ajudi a desmuntar els mites al voltant de la pràctica de la cacera.
- Promoure un canvi substancial de l'actual gestió cinegètica en l'àmbit institucional.
- Instar el compliment precís i estricte de la Llei de Protecció dels Animals.
- Proposar alternatives a la caça; ambientalment sostenibles, justes i ètiques.

ALGUNS ARGUMENTS EN CONTRA DE LA CAÇA

Es detallen tot seguit alguns arguments, per rebatre les principals fal·làcies proclamades pels qui defensen la caça. Tots seran treballats a fons durant la campanya.

1. La caça, necessària per al control de la fauna salvatge.
És l'argument més utilitzat; argüint que és imprescindible per al control poblacional d'espècies com el cérvol, el senglar o el conill que, en determinades circumstàncies, poden suposar un risc o un dany per a l'agricultura, la seguretat viària o per la mateixa conservació del medi natural.

Milers d'ànecs coll-verds cauen abatuts cada temporada
Foto © Spainhunt

Però, cal afirmar que és justament la intensificació de la caça, i en especial als vedats, la que, molt sovint, provoca desequilibris poblacionals, amb pràctiques nefastes, com els alliberaments massius d'exemplars criats en granges (el 2013, a Espanya es van alliberar 1.350.000 perdius de granja), l'eliminació dels predadors silvestres o l'aportació artificial d'alimentació suplementària al medi natural.

2. La caça, com a motor econòmic del desenvolupament rural.
Disposem d'estudis concloents que fan possible establir un balanç comparatiu, entre la riquesa que genera l'activitat cinegètica i la originada pel lleure de Natura. (turisme rural, observació i fotografia de fauna, excursionisme, esports de muntanya, educació ambiental, etc.) El resultat és clarament negatiu per a la cacera. També cal tenir present que sovint la pràctica de la caça interfereix i perjudica el normal desenvolupament de les activitats de lleure a la Natura, que s'han incrementat exponencialment els darrers anys.

Al respecte, el Comitè Científic de SEO/BirdLife afirma: *«s'ha demostrat recentment que les activitats d'autoconsum ambiental, ús recreatiu i conservació de la biodiversitat amenaçada, són més rendibles que la caça, en termes econòmics*»*.

3. La caça, compatible amb la conservació de la biodiversitat.
Les dades oficials són irrefutables: 1.200.000 animals caçats cada any a Catalunya i uns 25.000.000 a Espanya (Magrama, 2013). Sense comptar el furtivisme ni els mètodes il·legals, paranys, verins, llaços, etc.

Ni tan sols els Parcs Nacionals queden exclosos de la pràctica de la caça. Recentment es va aprovar una moratòria fins al 2020, per permetre determinades pràctiques cinegètiques en alguns d'aquests santuaris de fauna i flora.

La caça provoca cada any la mort, no prevista, d'animals en greu perill d'extinció, com el linx, l'ós i el llop. Històricament, els caçadors també han introduït espècies esdevingudes invasores, com el mufló, l'arruí, el faisà, etc., que competeixen i desplacen a les poblacions autòctones, amenaçant greument la seva supervivència.

●●● El lobby de la caça interactua per difondre una imatge distorsionada i molt atractiva de la caça com a eina imprescindible per a un control equilibrat de la fauna silvestre i com a motor econòmic del món rural.

Finalment, cal recordar que cada any, a Espanya, unes 6.000 tones de perdigons de plom provinents de la caça, contaminen aiguamolls i rius i es calcula que, possiblement, ocasionen la mort de fins a 60.000 aus.

4. Els caçadors, amants de la Natura, cuiden els seus gossos.
La caça implica la mort d'un animal. ¿Com es pot estimar la Natura i, per simple diversió, llevar-li la vida a un animal? És un fet èticament insostenible.
A Espanya, cada any uns 50.000 gossos

Mascle de xibec, una espècie malauradament cinegètica. Foto © Jordi Cebrian

Aquest bonic i temerariament confiat jove cabirol, que va seguir a un grup de expedicionaris de DEPANA en una excursió pel Catllaràs, cauria abatut pels trets dels caçadors pocs dies després. Foto © Jordi Cebrian

llebrers són abandonats, simplement perquè els seus propietaris consideren que ja no els són útils. Cal dir que, per sort, cada cop són més els recuperats i adoptats com a mascotes, gràcies a l'acció desinteressada i altruista de les entitats animalistes.

5. La caça, compatible amb altres activitats a la Natura.
A causa de les activitats cinegètiques, es presenten cada any als jutjats multitud de denúncies. Esmentarem, entre d'altres, els talls dels accessos a camins públics i vies pecuàries durant les batudes de porc senglar, o l'aplicació arbitrària de normes i permisos que fan possible que la cacera, com a pràctica, es consideri preferent en monts públics o terrenys comunals, etc. Pel que fa a aquestes normatives cal recordar l'article 132.1 de la Constitució Espanyola, que indica textualment: *"los caminos públicos, al igual que las vías pecuarias, los dominios públicos hidráulicos y los montes de utilidad pública …. tienen como fin primordial el uso público y el desarrollo de actividades compatibles de desarrollo rural"*.

6. La caça, activitat tradicional i popular.
A Catalunya, només un 0,05% de la població és caçadora. A Espanya, s'ha passat de les 1.283.353 llicències de caça expedides l'any 1987, a les 848.243 el 2013. Aquestes dades confirmen un marcat descens d'aquesta activitat, xifrat ja en un 34%.

No passem pas per alt el fet que la pràctica de la caça major estigui només a l'abast de les rendes més altes i, per tant, és una activitat clarament elitista.

7. La caça, activitat sense riscos per a la seguretat de les persones.
Cada any, a Espanya, els accidents de caça provoquen uns 40-50 morts i uns 2.585 i 5.282 ferits.

Com a conclusió:
Reafirmem que, més enllà de la caça, hi ha altres alternatives, respectuoses amb les diverses formes de vida (silvestres i domèstiques), opcions que són no-violentes, pacífiques, ecològicament sostenibles i justes.

Per esmentar-ne algunes:
- La reintroducció de grans depredadors, com el llop, cosa que faria possible controlar l'excés d'ungulats, que en alguns casos provoquen pèrdues en les collites o accidents de trànsit.
- Potenciar la ramaderia extensiva, l'agricultura ecològica, el turisme rural i de Natura, etc., per afavorir les economies locals.
- Aplicació de mesures preventives per evitar danys ocasionats per la fauna silvestre als conreus, com poden ser, entre d'altres, els pastors elèctrics.
- Millorar i garantir la qualitat ambiental dels boscos, a fi que puguin oferir suficient aliment als animals salvatges, etc.

- Des de la coalició "La Veritat de la Cacera" propugnem uns ecosistemes sans i que es puguin autoregular, de tal manera que la intervenció humana sigui mínima o nul·la.

Alguns exemples avalen aquesta aposta: Com el del cantó de Ginebra/Suïssa, on l'any 1974 es va aprovar en referèndum la prohibició de la caça esportiva i on, l'any 2009, el 90 % de la població va ratificar aquell mateix resultat en una enquesta. (vegeu Agró Negre nº 34)

*Arroyo, B., Díaz, M., Sánchez Zapata, J.A., Baglione,V., Forero, M.G., González-Solís, J., Laiolo ,P., de Lope,F., Louzao, M., Merino, S., Ruiz, A., Seoane, J. y Soler, J.J. 2016. *«Documento de posición del Comité Científico de SEO/BirdLife con respecto a la compatibilidad de la caza con la conservación de las aves y sus hábitats»*. SEO / BirLife International.

◆Raúl Bastida

ALONSO PALLÍ AGUILERA

"M'agraden especialment els paisatges mediterranis més propers; són complexos i rics en velles interaccions entre Cultura, Natura i Biodiversitat"

Al viver del GAF/DEPANA del Bosc de Turull, al Coll/Vallcarca, hi arriba l'Alonso tot carregat amb plançons d'espècies forestals mediterrànies, arrelats en envasos d'aigua de 1,5lt. reciclats, de PET, tallats per la base i arranjats en safates alveolars, coll i cap per avall; exactament al contrari de com s'acostuma a fer usualment.

- Perquè cap per avall?
- Molt senzill. Així el sistema radicular no creix en espiral dins l'ampolla ni s'hipertrofia, sinó que aprofundeix al màxim, dret en avall, s'autorepica de forma natural en arribar al forat del coll i forma un bon pa de rels. Quan el plantem a la muntanya, millora molt el percentatge de supervivència dels plançons.

- D'on provenen?
- De Molins de Rei. Treballo amb un grup de 17 nois d'ESO al viver forestal del meu antic Institut. Són les activitats de Servei Comunitari que preveu la LEC. Jo col·laboro amb les de medi ambient.

- Ets professor?
- Ho he estat molts anys. Sóc Biòleg. Vaig estudiar a la UB. Sempre m'han fascinat les innombrables formes vitals. M'impressiona per un igual el vol majestuós d'un gran ocell, que l'observació de la vida microscòpica d'una gota d'aigua o del verdet d'una font urbana, per dir-ne alguns.

- Així, deus d'haver tingut bons mestres?
- I tant que sí! Els inoblidables Margalef i Bolós, referents per a mi i penso que també per a molts naturalistes. Tot i que jo considero també excepcionals aquelles persones anònimes que treballen el dia a dia pels altres; són moltes, però no són majoria i això les fa excepcionals, sí, sí.

●●● *"Estic convençut que qualsevol "consumista de Natura" acabarà essent-ne defensor"*

- Van ser firmants del manifest fundacional de DEPANA.
- Sí. He seguit sempre de prop i amb interès la trajectòria de l'entitat. Fa tres anys, ja jubilat, em vaig fer soci. A la UB també vaig ser alumne de la Dra. Durfort, de Biologia Cel·lular. Per cert, he vist que l'any 2010 la vàreu entrevistar per a l'AN.

- Feu altres experiments?
- Bé sí, alguns. M'agraden especialment les plantes. Estic tractant d'esbrinar les exigències i condicions de germinació de les llavors, diminutes, de la cesquera *(Saccharum ravennae)*, la gramínia gegant, autòctona de rambles, platges i rieres sorrenques. Ja rareja molt, per la competència de l'al·lòctona, oportunista i invasora Cortaderia. Potser caldria fer-ne una repoblació als espais naturals, on hem actuat diverses vegades lluitant contra les invasores, al Delta del Llobregat/Gavà,

- Repoblació de gramínies?. sembla rar, no?
- Potser sí. Però tant se val sigui repoblar, mantenir un viver, o restaurar hàbitats degradats, sempre ho fem amb sentit divulgatiu i de forma participativa; ja sabem que els resultats a curt termini seran minsos, però això ajuda a conscienciar-nos dels problemes reals en un entorn concret. És un exemple d'acció local. De pedagogia mediambiental.

Alumnes al IES de Molins de Rei treballant al viver

Alonso enfeinat arrencant Phitolacca americana a Collserola

- Ho interpreto com un consell?
- Un naturalista/ecologista actiu no pot aconsellar més que això: ser actius. Primer cal pensar, informar-se, i actuar en el que es pugui. A DEPANA ens caldria treballar per ampliar els àmbits d'actuació, intercanviar idees i opinions diverses, intentar ser més proactius en altres àmbits, com ja ho som tradicionalment en l'àmbit del Delta del Llobregat. És fàcil dir-ho; però costa més posar s'hi i fer-ho. Adaptar-se per evolucionar ...

> ●●● *"A DEPANA ens caldria treballar per ampliar els àmbits d'actuació, intercanviar idees i opinions diverses, intentar ser més proactius en altres àmbits"*

- Cap a un "consumisme" de Natura o cap a una "defensa" de la Natura?
- Mira, estic convençut que qualsevol "consumista de Natura" acabarà essent-ne "defensor". Per tant, ja fem bé en orientar les activitats naturalistes per difondre coneixements, interès pel medi natural i el contacte amb qualsevol aspecte de la Natura. Fent això, el pas a la protecció és gairebé obligat i sempre passant pel plaer de la descoberta.

- Descoberta de "paradisos naturals"?
- En absolut. A mi, que sóc originari del Baix Empordà, on encara hi tinc família, m'agraden especialment els paisatges mediterranis; són complexos i rics en velles interaccions entre Cultura, Natura i Biodiversitat. Les meves sortides habituals són per l'entorn que tinc més proper, per Collserola. És un paisatge que em resulta especialment estimat. Poc original, però sostenible

- Parles de Natura urbana?
- I tant!. Un bernat pescaire sobrevolant Barcelona, la tenacitat de les plantes ruderals..., sempre podem descobrir nous aspectes i adaptacions. Te'n diré un: em sorprèn com les intel·ligents cotorretes s'informen i descobreixen noves fonts d'aliment als arbres viaris ...

- Però són al·lòctones invasores.
- Anem a pams: l'espècie més al·lòctona, i perjudicial per al medi natural, a escala planetària, és la nostra. Penso que hi coincidim, no? Ja estem modificant l'atmosfera, igual com ho van fer els cianòfits per aportar-hi el primer oxigen!

Exemple de com s'hauria de tallar els envasos on sembrar plançons

-Has vist, a la nostra revista, la nova secció *l'Agró Verd* per difondre només bones notícies ambientals. Què en dius?
- És una bona decisió. Si més no, prova que hi ha un estat de consciència col·lectiu

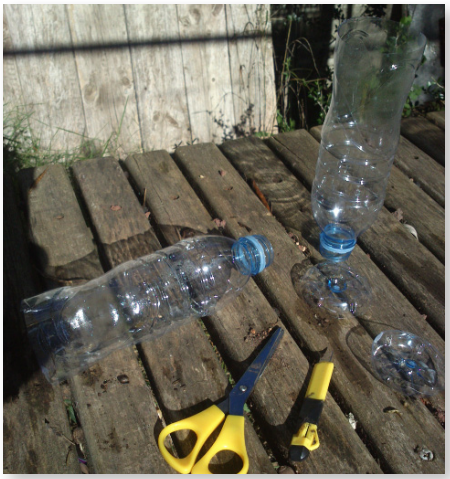

Tallat del coll de la ampolla

que fa possible mantenir una mica d'esperança. Cada cop que es guanya un recurs a favor del medi ambient, o es firma un tractat, com el que ara s'implementarà per protegir un corredor marítim per la migració de cetacis, o les petites, però tossudes, victòries ambientals al Delta del Llobregat, són bones notícies que cal donar a conèixer. I tant i tant !

- I per millorar el medi ambient ?
- Cal fomentar l'intercanvi i difusió dels coneixements científics que generen els professionals de les entitats que fan recerca, com la ICHN, el ICO, la SEO, la SCL, etc., i posar la Ciència al servei de la Natura. Cadascú ha d'arribar a un acord, sobre el que és necessari i el que és prescindible. És fonamental la reducció en el consum de recursos, és a dir: matèries, energia i espai; del nivell més individual i local, fins al global. Tinguem present que, des de DEPANA, amb les nostres activitats naturalistes podem crear opinió.

- Sort ! i moltes gràcies, Alonso!
- Sí, que demà tenim activitat del GAF, allà hi serem.

◆Joan Cuyàs Robinson

DAVID JOU i MIRABENT

"Cal un esforç per veure bellesa allà on sembla que solament hi ha abstracció"

De com la "Física de la Matèria" pot esdevenir Poesia de l'immaterial.

És professor i és poeta; fins aquí tot bé. Però resulta que la càtedra que regenta a la UAB és de ***Física de la Matèria condensada***; un fet inusual i una temàtica gairebé indesxifrable per a un mer naturalista afeccionat, com és el meu cas. Perquè si repassem la seva extensa bibliografia veurem que les fonts d'inspiració dels seus poemes duen noms com: *"ona i corpuscle"*, *"taula periòdica"*, *"matèria fosca"*, o *"equacions de Maxwell"*, entre d'altres. Durant la llarga entrevista que vaig mantenir amb aquest afable i proper científic, m'encomana amb apassionada senzillesa la seva admiració per les invisibles lleis que actuen sobre la Matèria -de les partícules elementals a les galàxies- i quedo fascinat de la seva capacitat per al pensament poètic abstracte. La meva sorpresa inicial es transforma en creixent curiositat.

- Com és això? ¿entusiasmar-se per l'invisible?

- Bé, vosaltres els ecologistes, els naturalistes, els biòlegs en sentit ampli, teniu capacitat per admirar les manifestacions més visibles i materials de la Natura: observar ocells, orquídies, cetacis, paisatges geològics, estructures florals, papallones... i us entusiasma fer-ho. Però el coneixement del que no és "visible", de les lleis i constants universals, que hi són i hi eren abans ja de que existís la Matèria, pot generar -i genera- també admiració. Un coneixement que ens qüestiona vivament quant més i més hi aprofundim.

- La bellesa és font d'inspiració poètica?

- Sembla normal que sigui així, però no pas sempre. Sovint cal un esforç per veure bellesa allà on sembla que solament hi ha abstracció. A mi personalment, potser m'ha estat més fàcil pel fet d'haver sovintejat, en la meva infantesa, el taller del meu avi artista: l'escultor Pere Jou, a Sitges.

●●● "La lògica de la Biologia és la supervivència, però la de la Física és la racionalitat. El primer cas, exclou a un Creador, considerat innecessari. En el segon, es pot optar per veure-hi en ell el desplegament d'una Creació. I aquesta és la meva opció"

- I la doble hèlix de l'ADN pot també ser-ho?

- Home, sí, però amb perplexitat, davant d'una tal profusió de possibilitats del llenguatge comú de la Vida. També ho pot ser una reflexió sobre el nombre π, per dir-ne una més entre d'altres

- I π també és el més llarg dels seus poemes, no?

- Sí, però un bocí insignificant al seu costat. El vaig acabar d'escriure a Campelles, al Ripollès, un poble "d'horitzons esbatanats", tal i com va deixar escrit l'amic i poeta Alfred Badia, on coincidíem els estius.

- Així vol dir que els biòlegs són majoritàriament "materialistes"?

- Potser sí; com també es pot ser agnòstic, o declarar-se ateu, o creient. Opcions a les quals alguns confien poder-hi arribar per deducció racional, d'altres per un acte de la voluntat o per la lògica de les arrels còsmiques de la nostra espècie. Però la Ciència sempre ha de restar oberta a noves qüestions. La història del progrés del pensament científic així ens ho confirma. En el meu llibre, *La Poesia de l'Infinit* intento exposar-ho, deixant les portes obertes de l'Infinit: Ciència i Mística, sense conclusions definitives, és clar.

ATZAR I EVOLUCIÓ

- Obertes a un Univers perfecte?

- No. En un Univers de simetria perfecta no existiríem: seria un Univers fet tan sols de Llum, ja que la Matèria i la Antimatèria s'haurien anihilat entre si, sense àtoms pesants, ni Vida. Això no va succeir perquè d'alguna manera -que encara no coneixem però que estem investigant- es va trencar lleugerament la simetria entre Matèria i Antimatèria.

- Un Univers primitiu ja amb molts elements diferenciats?

- Que la taula periòdica dels elements coneguts no es limiti a Hidrogen i Heli (els únics que hi

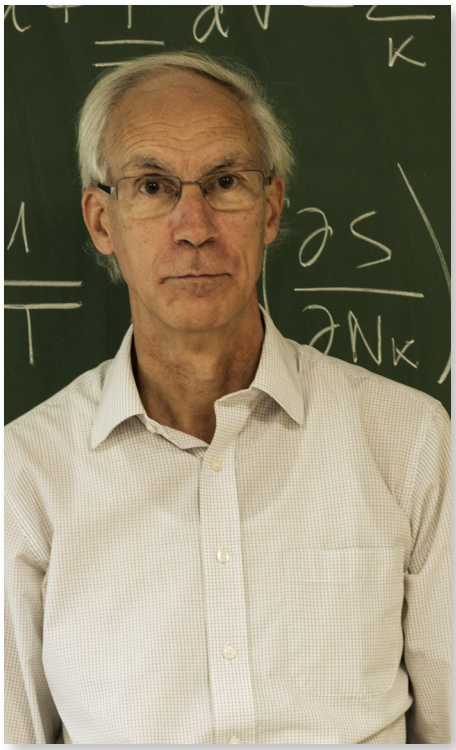

havia quan l'Univers tenia tres minuts) i s'hagi esdevingut per fusions nuclears en les estrelles, ve condicionat al fet que les constants físiques tenen els valors que tenen, i no pas uns altres. D'aquí una doble sorpresa: que no s'hagi anihilat tota la Matèria amb l'Antimatèria, i que l'Univers que coneixem contingui Carboni, Nitrogen, Oxigen i altres àtoms que han fet possible la Vida. Però tot això depèn de mecanismes subtils, que actuaven ja abans que hi hagués Vida.

- I així, per Atzar, arribar de la Matèria a la Vida?

- La Vida és fusió amb el món per mitjà de grans sèries de reciclatges de la Matèria dels organismes que ja han mort, però la Matèria no determina la Vida, sinó que la Vida pot modificar alguns aspectes de la Matèria; l'Atzar, les mutacions, tenen un cert paper en l'Evolució, però no pas essencialment creatiu. La diversitat de la Vida es va desplegar - del més simple al més complex - a partir només d'unes lleis moleculars i d'uns constituents bàsics.

Univers. Foto Arxiu NASA-Hubble UltraDeepField

- I afegint-hi l'Evolució, no és així?

- Es pot atribuir l'Evolució bé a la Matèria en si, o a la lògica que la governa. La lògica de la Biologia és la supervivència, però la de la Física és la racionalitat. El primer cas, exclou a un Creador, considerat innecessari. En el segon, es pot optar per veure-hi en ell el desplegament d'una Creació. I aquesta és la meva opció.

- Podem dir que l'Evolució ja no regeix per als humans?

- Si ens comparem amb les primeres etapes de la nostra espècie potser ho podríem dir, però no oblidem que el camp de possibilitats de la Biologia molecular és ja amplíssim, amb aplicacions gairebé inimaginables.

- De la Noosfera ja no se'n parla?

- Crec poder dir que, en certa manera, alguns científics i pensadors, entre ells Teilhard, es van avançar al seu temps formulant aquest concepte -teòric i indemostrable- d'un espai virtual universal interconnectant el pensament humà. Però hem d'admetre que ja fa temps que la tenim aquí, entre nosaltres: es diu INTERNET. Què és sinó la connexió global instantània, en xarxa, de coneixements, informació, pensament...si això no és la Noosfera s'hi assembla molt.

●●● "Hem d'admetre que ja fa temps que tenim la Noosfera entre nosaltres: es diu INTERNET. Què és sinó la connexió global instantània, en xarxa, de coneixements, informació, pensament...si això no és la Noosfera s'hi assembla molt"

- Amb contaminació lluminosa i sense poder contemplar el cel estrellat!

- Malauradament...és una de les mancances de la societat on vivim, en especial per a les noves generacions; hem perdut pràcticament la possibilitat de meravellar-nos amb la visió habitual de les immensitats del cel nocturn, generador de pensaments, de qüestions i vertígens, estimulants de reflexió i de ciència..., això sí: els infants ara poden anar als planetaris, mirar les tablets i les sèries galàctiques...si afegim la infravaloració i absència d'Humanisme en la majoria dels estudis, el panorama no és massa engrescador. Vull creure que encara hi som a temps d'esmenar-ho. Observo sovint l'ús massiu que els joves universitaris fan de les escales mecàniques a l'estació dels FFCC, sense cap inquietud energètica i em sorprenc pensant que després molts aniran al gimnàs o a fer esport... i la massificació dels vols "low cost"?. Tot plegat, contrasentits.

- Per acabar, li puc demanar algun consell?

- I tant!!. Més aviat diria que formen una cadena esglaonada. **1:** Admiració per la Natura, que condueix a l'Estimació i a la Protecció. **2:** El Coneixement dels problemes i de les tècniques per resoldre'ls. **3:** La Imaginació, per saber veure les millors solucions. **4:** Finalment, allò que potser sigui el més important de tot, **Simplificació en l'estil de vida i Coherència entre pensament i acció.**

- Moltíssimes gràcies Dr.Jou!!

●●● "Els infants ara poden anar als planetaris, mirar les tablets i les sèries galàctiques... si afegim la infravaloració i absència d'Humanisme en la majoria dels estudis, el panorama no és massa engrescador. Vull creure que encara hi som a temps d'esmenar-ho"

Deixo la Facultat de Ciències de la UAB i mentre camino pel campus, en un capvespre gèlid de final de febrer, encara amb neu als vorals, penso que aquesta estona de conversa ocuparà un espai important al meu pensament... i per això m'agrada acabar amb els darrers versos de la *Cantata del Genoma*, i així: ***"fondre amb harmonia el nostre cos àvid i efímer amb el cos lluminós de la Natura, que ens volta i ens desborda".***

◆ **Joan Cuyàs Robinson**

L'ÀRTIC, MENYS GELAT

La superfície ocupada pel gel marí a l'Àrtic el passat hivern ha arribat al nivell més baix entre tots els registrats des que es van iniciar els mesuraments via satèl·lit, l'any 1979. Al febrer de 2018 era de 13,95 milions de km2, la més reduïda mai registrada per a aquest mes; és a dir, 1,35 milions de km2 per sota de l'extensió mitjana avaluada entre 1981 i 2010, una reducció equivalent a sis vegades la superfície de la Gran Bretanya. Aquesta reducció en extensió ha estat molt notable, tant a la conca del Pacífic com a la de l'Atlàntic. És el tercer hivern consecutiu que es registren onades extremes de calor a l'Àrtic.

Font: La Vanguardia ◆

L'os polar (Ursus maritimus), un dels més emblematics afectats pel canvi climàtic. Foto: Oriol Muntané

STOP AL GLIFOSAT

El GLIFOSAT és l'herbicida més emprat al món i suposa la tercera part de les vendes de l'empresa agroquímica MONSANTO. Ara aquesta multinacional està mobilitzant tots els recursos al seu abast -que són molts- amb campanyes als mitjans i amb la pressió dels seus lobbies a la Unió Europea, a l'OMS -que alertava recentment de la seva perillositat- i altres organismes internacionals, per impedir l'adopció de qualsevol mesura que pugui anar en contra dels seus interessos. Asseguren alguns experts que aquest herbicida és sospitós de provocar càncer, però el que és indiscutible és que fomenta i promou un model d'explotació agrícola intensiu, afavoreix els monocultius, malmet la biodiversitat de flora i fauna i esdevé el responsable indirecte de la tercera part de tots els gasos d'efecte hivernacle que es produeixen al planeta. Diverses ONGs, plataformes On Line, Greenpeace, Ecologistas en Acción i Avaaz, entre d'altres, han endegat ja campanyes en contra i animen la gent a donar-hi suport.. ◆

ADÉU A UN BON ALT FUNCIONARI

El proppassat dia de Sant Josep va finar a València Javier Ruiz-Tomás, alt funcionari de la Comissió Europea, adscrit a la DGXI de Medi Ambient. El vam conèixer personalment el 1993 arran d'una queixa de DEPANA sobre el riu Montsant i des de llavors, vam mantenir una relació fluïda i constant en el tractament de les queixes europees que vam interposar. Sempre atent i disposat a escoltar als que defensem els interessos difosos i generals, amb el temps vam atènyer una relació molt cordial. Des de la discreció de la seva posició, les seves aportacions van ser especialment decisives en la defensa de la Natura espanyola. Ell va estar al darrere de procediments que van protegir enclavaments tan valuosos com les maresmes de Santoña, Hoces del Cabriel, Doñana, Segarra-Garrigues, etc; també queixes transversals per insuficient denominació de ZEPAS i Delta del Llobregat, entre d'altres. La llista seria interminable. Sempre disposat a ajudar, compromès amb la defensa de l'interès general i una "rara avis" en els temps actuals i en el nostre entorn. El nostre condol a la família, per la pèrdua d'una persona amb un comportament exemplar en el compliment de les seves obligacions públiques. Un gran home i un honor haver-lo conegut. LXT. ◆

SALVEM LA PINEDA D'EN GORI

No hem après res dels molts errors urbanístics comesos al passat i en conseqüència la Costa Brava segueix essent objecte de la cobdícia més barroera. Ara els ha tocat rebre als pins de la pineda d'en Gori, un bosc situat pràcticament a primera i segona línia de mar, ben a prop de l'espai protegit de Castell, al municipi de Palamós. La plataforma Salvem la Pineda d'en Gori ha denunciat al Tribunal de Justícia de Catalunya les obres que s'estan duent a terme en aquesta pineda, encara ben conservada, on ja està projectat edificar-hi 48 apartaments de luxe. Culpen l'Ajuntament de Palamós d'imprevisió. La Costa Brava, ja tan massificada i urbanitzada, no es pot permetre perdre ni un retall d'un bosc encara tan bonic i singular. ◆

PERILL!!, ARRIBA LA VESPA ASIÀTICA

La vespa asiàtica (Vespa velutina), introduïda accidentalment a França el 2004 amb el transport de ceràmiques provinents d'Àsia que contenien vespes reines hibernant, en poc temps s'ha expansionat per Europa. El 2010 va ser detectada per primer cop a la Península Ibèrica, i el 2011 a Catalunya, principalment a les comarques amb pluviositat elevada. El seu cicle biològic i l'absència de predadors naturals i d'espècies competidores a les noves àrees colonitzades, expliquen aquesta ràpida progressió.

El seu impacte sobre la biodiversitat local ha estat poc estudiat. Se sap, però, que els adults consumeixen principalment substàncies ensucrades (nèctar, fruita), i que les larves necessiten ser alimentades amb insectes, preferentment himenòpters (vespes i abelles) i dípters (mosques), incidint així negativament en un dels serveis ecosistèmics més valuosos: la pol·linització.

Però el que ha activat l'alarma ha estat l'impacte que té sobre el sector apícola. Tanmateix, l'única via que sembla plausible a hores d'ara és la del control de la població (no l'eradicació). Cal anar amb compte, per que no acabi essent pitjor el remei que la malaltia, pensar en les causes reals i en el veritable responsable d'aquest desequilibri (els humans, com a espècie), mirar amb perspectiva el futur i evitar noves invasions. ◆

La vespa asiàtica, una severa amenaça pels insectes autòctons, incloses les abelles. Foto: J. A. Mate

PRESSIÓ URBANÍSTICA AL MARESME: CAN NOLLA, A PREMIÀ DE DALT

Malauradament, la pressió urbanística sobre el territori s'ha reprès a bon ritme. Això es fa notar especialment al Maresme. Després de molts anys sense canvis, al sector nord del municipi de Premià de Dalt conegut com Can Nolla, l'Ajuntament ha iniciat els passos per modificar el planejament urbanístic i fer possible la seva urbanització. De moment, una plataforma veïnal i entitats ecologistes de l'àrea, amb el suport de DEPANA, estan fent campanya contra aquesta transformació. Són terrenys agrícoles i forestals que envolten el terme municipal per la banda septentrional, confrontant amb Vilassar de Dalt, i que fins ara havien quedat lliures. Però els promotors immobiliaris pressionen i la ciutadania reacciona.

La major part del sector objecte de Modificació Puntual està integrat per la finca "Can Nolla", que amb una superfície equivalent al 76,98% de l'àmbit del Pla, es troba inclosa al Pla Especial del Patrimoni Arquitectònic i Ambiental, de 30 de Novembre de 1990 (jardins de Can Nolla i restes arqueològiques de Santa Anna).
D'acord amb la normativa del PE, és especialment rellevant la "prohibició de qualsevol tala d'arbres" en relació als elements amb protecció, així com l'obligació de "mantenir l'ordenació i estructura del jardí, sense desvirtuar les seves característiques pròpies".

Per justificar que l'ordenació proposada s'ajusta al Pla Especial, la MPOUM afirma que "la zona de més interès paisatgístic contemplada en el Pla Especial de Patrimoni Arquitectònic i Ambiental són els jardins de Can Nolla", entenent com a tals les zones enjardinades que envolten la casa principal. Hi ha també una zona de bosc de pi blanc, possiblement amb menys interès paisatgístic, que el pla qualifica d'espai lliure, malgrat que es veu afectada puntualment pels vials de connexió amb Vilassar de Dalt. Com és lògic, s'ha considerat prioritari protegir íntegrament els primers.

La urbanització, els vials i altres components, generen un "coll d'ampolla" de rieres que empitjorarà la ja habitual inundació, en cas de pluges, del terme veí de Premià de Mar sota de l'autopista C-31. És un tema important irresolt i que hauria d'impedir aquesta modificació que s'intenta fer. Una part de la pineda de plana hauria també de ser preservada, atès que és una tipologia de bosc escassa al Maresme.

Tot plegat: un tema de defensa ambiental que cal seguir de prop i que topa amb moltes dificultats ja que està fora dels àmbits estrictament protegits del Parc de la Serralada Litoral, però que encara pot explicar-nos els paisatges i els valors tradicionals d'aquesta comarca. El nostre recolzament des de DEPANA!! ◆

Cal aturar l'extracció de corall vermell a la Costa Brava.
Foto: Google

PERMISOS PER CAPTURAR CORALL VERMELL

La Secretaria de Pesca del Ministeri d'Agricultura i Medi Ambient acaba d'atorgar 12 llicències per extraure corall vermell Corallium rubrum en un tram de les aigües exteriors de les costes catalanes, des de Begur fins a Arenys de Mar. Aquesta mesura, polèmica i rebutjada pels ecologistes i pels amants de la natura, contravé la moratòria de 10 anys decretada el novembre de 2017 per la Conselleria d'Agricultura, Pesca i Alimentació de la Generalitat de Catalunya, a fi de preservar les darreres poblacions de corall vermell a Catalunya. Malgrat la moratòria, des de 2014 patrulles dels Mossos han confiscat més de 35 kg de corall només a la Costa Brava, en extraccions portades a termes per pescadors furtius. El corall vermell havia estat prou abundant en tota la conca mediterrània, però l'extracció abusiva també per part de capbussadors esportius, ha deixat l'espècie en una situació molt delicada. ◆

LES TOVALLOLETES HUMIDES, UN NOU ENEMIC A ABATRE!

L'ús generalitzat de les tovalloletes humides i el seu abocament habitual al vàter està provocant un greu problema ambiental a les xarxes de sanejament. Malgrat que en força casos es digui que són biodegradables i alguns fabricants indiquin que es poden llençar al vàter la veritat és que els costa moltíssim desfer-se i arriben intactes a les depuradores. En el seu viatge per les canonades, tot arrossegant altres residus (palets de les orelles, preservatius, etc.) i agrupant-se entre elles, les tovalloletes creen greus embussos que poden arribar a col·lapsar tota la xarxa de sanejament, com ha ocorregut diverses vegades a Londres, on s'han arribat a enregistrar obstruccions de varis quilòmetres de xarxa. A Catalunya, amb més de 900 milions de tovalloletes consumides durant el 2015 es calcula que prop del 50% de les emergències a la xarxa de sanejament tenien relació amb aquest producte. A més, en cas de pluges intenses les tovalloletes arriben també als rius, on s'enreden al fons o entre la vegetació sense degradar-se, i també al mar, on poden ser confoses amb aliment per alguns organismes.

Es calcula que els problemes causats per les tovalloletes humides costen entre 500 i 1000 milions d'euros l'any a tot Europa i van "in crescendo". La solució és força senzilla: minimitzar-ne el consum i no llençar-les al vàter sinó a la paperera! ◆

El Ferreret es recupera a la serra de Tramuntana, a Mallorca.

En els àmbits de la defensa ambiental dins dels quals ens movem i som actius, conèixer i difondre alguna "bona notícia", ambiental o naturalista -encara que sigui mínima- aporta una valuosa dosi d'ànims i també de confiança en la feina que fem. Aquesta és la raó de ser de la secció "L'AGRÓ VERD", la de fer de contrapunt a les informacions massa sovint negatives que ens parlen d'agressions al Medi Ambient en general i al Patrimoni Natural en particular.

Avui, **el ferreret** *(Alytes muletensis),* és la bona notícia.

El petit gripau, semblant al tòtil, endèmic de Mallorca, perfectament adaptat a uns hàbitats tan especials com són alguns tolls, cadolles i torrents estacionals, encaixats entre les roques, en contats punts de la serra de Tramuntana.

Doncs bé, tal i com ja vàrem publicar a l'AN nº 33 de 02/2016, a la secció "AgróCiència", les reduïdes poblacions d'aquest gripauet estaven greument amenaçades per la possible incidència d'un "fong assassí" *(Batrachochytrium dendrobatidis),* un quitridiomicet mutant, microscòpic i letal, que s'ha propagat arreu i que ha fet desaparèixer totalment algunes poblacions d'amfibis, arribant fins i tot als llocs més remots i ben conservats del món.

●●● *"La població de ferreret s'ha triplicat des de 1991".*

Recentment, (20.04.18) el diari mallorquí Última Hora ha donat a conèixer que, gràcies a l'eficaç campanya endegada fa anys, d'erradicació i seguiment del fong, retirant els capgrossos i aplicant fungicida desinfectant a les tolles calcàries que no s'assequen a l'estiu, es pot afirmar que **la població de ferreret s'ha triplicat** des que es va fer el primer cens, (1991) i arriba ja a unes 30 mil larves distribuïdes en 36 nuclis poblacionals. És l'únic cas, a nivell mundial, en què s'ha aconseguit l'eliminació del quitridi del medi natural afectat. El projecte va ser dirigit per Jaime Bosch (CSIC-MNCN).

Ara són les serps d'aigua (Natrix maura) probablement introduïdes involuntàriament, les que depreden activament les larves i representen un major perill per aquestes petites poblacions d'amfibis, tan aïllades i amb molt poca capacitat de desplaçament. Se'n fa un control per intentar erradicar-les.

L'investigador d'Ecologia interdisci-plinar de la Universitat de les Illes Balears, Samuel Pinya Fernàndez ha presentat aquests resultats, com a autor, en un llibre sobre el ferreret recentment publicat a Palma de Mallorca.

◆ **Joan Cuyàs Robinson**

Exemplars de ferreret. Adults i larva
Fotos: David Donaire

PIOCS, DOFINS, ABELLES I ORBITULINES

Censos d'ocells, rutes marines per veure cetacis, descobertes de cràters i de fòssils i tallers de plantes medicinals i d'abelles, al·licients de les activitats de DEPANA

El dissabte 13 de gener es va cel·lebrar el tradicional cens alternatiu d'ocells d'hivern al delta de Llobregat, organitzat conjuntament per DEPANA i SOS Delta i que arriba a la seva vuitena edició. La participació enguany ha estat espectacular, fins a 53 persones, que van ser distribuides en divesos grups. Un cop més van ser prospectades les zones naturals fora dels espais estrictament protegits, com ara Can Dimoni, la pineda de Gavà, l'àrea agrícola o la llera del riu Llobregat. Es van poder identificar 92 espècies, gens malament, amb un total aproximat d'uns 4 mil exemplars. Cal esmentar com a destacables el martinet menut, les cornelles emmantellades, un picot garser gros, els torllits, els flamencs al riu o els grans estols d'aloses i fringil·lids als conreus. L'endemà, 20 persones, dues famílies incloses, participaren en l'activitat forestal a la zona de la Font del Gos, a Collserola, amb tasques de millora forestal.

"Ens fixarem en plantes curioses com la fisantil·lis Tripodion tetraphyllum, un trèvol que es coneix també com mamella de vaca per la forma inflada del seu càlix"

El cap de setmana del 20 i 21 es va fer una sortida molt especial, a la serra més meridional de Catalunya, el Montsià, que va aplegar 11 persones. El primer dia varem gaudir de la visita guiada als abrics prehistòrics properes a Ulldecona i l'endemà es va fer una travessa fins al cim del Montsià, mirador excepcional sobre el Delta de l'Ebre i els Ports, tot recorrent un paisatge arbustiu i rocós, força abrupte, amb balmes de remarcable fondària i carenes exposades als quatre vents, però per sort el vent no va fer acte de presència.

Dissabre 27 de gener la destinació va ser força llunyana i ambiciosa, per la qual cosa es va tenir que matinar molt. Els 30 molt motivats participants de l'expedició ornitològica als Monegros, dirigits per dos ornitòlegs experts, l'Albert Lozano i el Toni Aparicio, van poder gaudir

Foto grup a la sortida als Monegros.
Foto Albert Molero

d'observacions privilegiades de diferents ocells estèpics, aquàtics i rapinyaires com ara els voltors i l'aguila daurada, diferents ànecs, fredelugues i agrons blancs a Candasnos i sobretot fins a 29 piocs *Otis tarda* i un estol de xurres *Pterocles orientalis* als voltants de Bujaraloz. De tornada visitaren la llacuna de Sariñena, on es gaudí de l'observació de nombroses arpelles, corbs marins i un estol de grues ja al capvespre, tot plegat una jornada afortunada. L'unic aspecte trist, la troballa d'una llúdriga atropellada.

EL CRÀTER MÉS GRAN DE CATALUNYA

El 17 de febrer el nostre company Lluis Martín ens va guiar en la visita d'uns dels cràters més grans de la península ibèrica, el volcà de la Closa de sant Damià, ben proper de l'aeroport de Girona. Des d'un mirador privilegiat sobre el cràter, el nostre guia ens va explicar als 14 participants de la sortida detalls sobre la formació d'aquest volcà, que és sens dubte el major exemple de vulcanisme explosiu del territori català. Consisteix en una caldera d'origen explosiu de poc més d'un km de distància, el fons de la qual va quedat anegat d'aigua, com ho evidencien la presència de dipòsits lacustres.

Un mes després, el 17 de març, el protagonista fou la geologia. L'indret triat, el parc del Foix, sobre Vilanova. Els 14 participants pogueren gaudir d'una caminada fàcil durant la qual el nostre company David Rodès, responsable de la sortida, ens va mostrar diferents jaciments d'alt interès paleontològic, corresponents a l'Aptià marí –Cretaci inferior-, amb presència de fòssils propis de plataformes somes com els barretets xinesos o orbitolines, equinoderms i braquiòpodes, i també fòssil d'ambients calcaris més profunds com són els mítics ammonites. Paisatge de brolles calcàries, amb pi

Els participants de la descoberta vulcanològica
Foto Albert Molero

Explorant un talús amb fòssils.
Foto Marc Benavides

Camp florit de roselles i borraines.
Foto Marc Benavides

Eruga del tripó Cuculia verbasci
Foto Jordi Cebrian

blanc i romaní, vam poder comentar un bon nombre de plantes en flor com ara les foixardes, les sanguinàries blaves, les bufalagues, els bonics narcisos *Narcissus assoanus* i les primeres orquídies *Ophrys fusca*. Només un aspecte negatiu, la ingrata sorpresa de trobar-nos les llunes dels cotxes trencades en acabar l'excursió.

MEDICINALS A CAN PARCALA

El diumenge 14 d'abril vàrem emprendre una interessant activitat matinal de descoberta en el marc de la finca Can Parcala, a Cabera de Mar (Maresme), a la qual s'aplegaren 25 participants, tot un èxit. Guiada per en Joan Cuyàs i per qui signa aquest article, amb la valuosa col·laboració del Txema, el tècnic abellaire que treballa a la finca, es va fer una caminada senzilla i reposada per l'àrea agrícola i la pineda per identificar i comentar les molt nombroses plantes medicinals que s'hi troben. Plantes arvenses, que prosperen aquí lliures de l'assot dels pesticides en aquest reialme de l'agricultura ecològica i que amb les seves flors riques en nèctars, afavoreixen el treball de les abelles. Borraines, llengües de bou, boixacs silvestres, fumàries, ravenisses, roselles i moltes altres plantes que conformàvem herbassars ufanosos i molt acolorits. Llentiscles, estepes, esparregueres, romanís, caps d'ase i farigoles que aportaven la seva delicada fragància als llistonars al marge de la pineda o a les clarianes. Ens fixarem també en plantes curioses com la fisantil·lis *Tripodion tetraphyllum*, un trèvol que es coneix també com mamella de vaca per la forma inflada del seu càlix, en les boniques frèsies que creixien subespontànies al talús de la riera, en una eruga de colors llampants, la coneguda com eruga del tripó, *Cuculia verbasci* que prospera sobre aquestes plantes robustes del género Verbascum, els tripons. I finalment també en alguns ocells, com la parella de xoriguers que rondaven la casa i on fan niu en un forat, i un aligot vesper que passava en migració. Tot plegat, una experiència que va complaure força a tothom en una jornada càlida que contrastava amb el dia gris i plujós de la vigíia.

EL PRODIGI DE LES ABELLES

Tot just un mes més tard, el diumenge 13 de setembre tornem a la finca, però en aquest cop per aprofundir en el coneixement d'uns éssers prodigiosos, les abelles. Malauradament la pluja i el fred ens va impedir recòrrer els diferents grups de ruscos dispersos per la finca per veure les abelles en acció, però el nostre amic abellaire, en Txema, disposava d'un pla B sota la màniga, que va resultar molt enriquidor i adequat. Protegits sota cobert, els 25 participants, inclosos algunes famílies amb nens, vam seguir les excel·lents explicacions del tècnic sobre la vida de les abelles, el seu cicle vital, que en el cas de les obreres no sol ultrapassar els 30 dies, temps durant el qual van assumint diferents rols dins del rusc, les estratègies que tenen per trobar les fonts de nèctar, i el problema molt preocupant que suposa des de fa uns

"Protegits sota cobert, els 25 participants vam seguir les explicacions del tècnic sobre la vida de les abelles, el seu cicle vital, que en el cas de les obreres no sol ultrapassar els 30 dies, temps durant el qual van assumint diferents rols dins del rusc"

anys la presència de la vespa xinesa *Vespa velutina*, contra la qual l'abella catalana no disposa defenses i que està posant en risc de supervivència a les poblacions autòctones. Ens va parlar també de la feina de l'abellaire, marcant les diferències amb l'apicultor i de les eines que un i altre n'utilitzen. Allà on l'apicultor es val d'un raspall per apartar les abelles en extreure la mel, l'abellaire prefereix fer-ho amb ramells de romaní, per tranquil·litzar els insectes que poden percebre els pèls del raspall com els pèls d'un dels seus pitjors predadors, l'ós bru. I finalment tocava ja equipar-nos tots, grans i petits, amb l'uniforme protector de l'abellaire, guants inclosos, i amb una gran expectació i assumint un ànim constructiu i respectuós davant els himenòpters, tal com ens va demanar, poguerem presenciar el que

en llenguatge abellaire es coneix com el "trasiego", el traspàs d'un eixam d'abelles que havien obtingut de feia poc d'unes naus industrials, a uns dels seus ruscos tradicionals, una operació fascinant, que va deixar a tothom embadalit. Les abelles, segurament seguint els passos de la reina, van acceptar el nostre oferiment, i van entrar progressivament a la que serà la seva nova llar. Tot un èxit, un veritable prodigi de la natura.

"Posteriorment es va fer un mostreig en una riera d'aigües netes de la Vall d'en Bas, on vàrem poder trobar animalons força interessants i representatius de la fauna de rierols, com ara larves de diferents insectes, cap-grossos, efímeres, tricòpters, plecòpters, etc."

OCELLS DEL DELTA, OCELLS MARINS

El dissabte 21 d'abril els ocells tornen a ser protagonistes en 14a marató no competitiva als espais no protegits del delta de Llobregat. Participaren 19 persones, distribuides en quatre grups en una jornada càlida i tranquil·la en la qual es van censar 97 espècies. Cal destacar la cornella emmantellada *Corvus cornix,* que fa uns mesos que es veu a la zona i ja ha començat a criar, un picot menut cantant a la pineda de la Pava, un mosquiter xiulador i diverses gavines corses a la zona de l'Olla del Rei, una tòrtora *Streptopelia turtur* a Can Dimoni on també es va veure un bonic martinet menut *Ixobrychus minutus*, uns 30 capons reials *Plegadis falcinellus* en migració sobre el Remolar i una àguila cuabarrada *Aquila fasciata* al sector dels Reguerons.
Les sortides per veure cetacis han tingut una acollida entusiasta i de seguida van quedar plenes d'aspirants a mariners. La del dissabte 14 d'abril ens va permetre gaudir de l'observació d'uns 15 dofins mulars *Tursiops truncatus* força lluny de la costa i va estar especialment animat pel que fa als ocells marins: un fraret, totes tres espècies de paràsits, gavina menuda, baldrigues balear i cendrosa, fumarells, etc i es va arribar fins a 14 milles de la costa de Vilanova.

El dissabte 12 de maig es va fer una sortida de caire científic a la Garrotxa, dirigida per la nostra companya Iara Giménez, per conèixer diferents components de la

rica fauna fluvial. En primer lloc es visità el Centre de Recuperació del cranc de riu de potes blanques *Austropotamobius pallipes,* on l'experta biòloga del centre ens explicà les dificultats amb les quals s'enfronta aquest crustaci d'aigües dolces i els esforços que es fan per evitar la seva irreparable desaparició. Posteriorment es va fer un mostreig en una riera d'aigües netes de la Vall d'en Bas, on vàrem poder trobar animalons força interessants i representatius de la fauna de rierols, com ara larves de diferents insectes, cap-grossos, efímeres, tricòpters, plecòpters, etc. Tot plegat bons indicadors de la bona salut de la riera. En un segon mostreig, aigües avall d'una masia, vàrem poder constatar el canvi dràstic del tipus de fauna, amb presència de mosquits i molts caragols.

L'acció forestal del dissabte 4 de juny va comptar amb la participació d'una desena de perones, inclosos els entusiastes representants de l'associació Mensajeros de la Paz. Es feren tasques de restauració de camins, eliminació de brutícia i una generosa regada, ja pensant en l'estiu.

◆ Jordi Cebrian, amb aportacions d'Albert Molero i Raúl Bastida

El "trasiego", el pas d'un eixam recentment trobat a un rusc tradicional. A l'expert abellaire no li cal protegir-se les mans amb guant, les abelles el respecten com ell respecte a les abelles
Fotos Jordi Cebrian

Mostreig de fauna fluvial a una riera de la Vall d'en Bas
Foto Albert Molero

per **Toni Aparicio**

LLIBRERIA RODÉS

Compra-venda de Llibre Antic i d'Ocasió al Carrer de Banys Nous nº 8 de Barcelona

EL BLOC

fotografsnatura.blogspot.com.es

La Societat Catalana de Fotògrafs de la Natura agrupa a professionals i aficionats de la fotografia de natura d'arreu del principat amb el propòsit d'unir esforços per defensar i fomentar uns interessos comuns i donar-se a conèixer a l'administració i la societat civil. Nascuda com a associació el 2009, forma part de l'Institució Catalana d'Història Natural (pertanyent alhora a l'Institut d'Estudis Catalans). Tots els socis que en formen part signen en el moment d'adherir-s'hi un codi ètic (es pot consultar) que subratlla la prioritat en el respecte a l'entorn per sobre de la obtenció d'imatges. Periòdicament fan actes i exposicions diverses, realitzen cursos, tallers i xerrades de viatges fets per alguns dels seus integrants i també fan sortides pels socis. D'altra banda, el bloc també serveix per donar a conèixer els treballs de cadascun d'ells, on hom pot fruir d'imatges i estils molt variats i embadalidors. ◆

EL LLIBRE

20 rutes per la Costa Brava.

Autors: ***Pérez-De-Gregorio, Miquel Àngel; Roqué, Carles.***
Cossetània Edicions (2017)

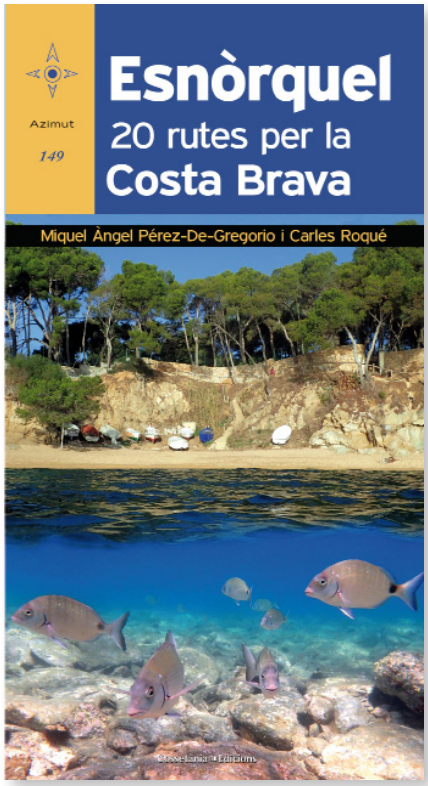

Aquest llibre, novetat de l'any passat, omple un buit en la tradicional bibliografia dedicada a les rutes de descoberta del medi natural submarí. El mar sempre és un medi incialment inhòspit per una espècie terrestre com la nostra i aquest llibre ens dóna una molt bona aproximació per fruir-ne sense un equipament tan costós com el que cal per fer submarinisme. El llibre s'inicia amb explicacions sobre el material que cal per fer esnòrquel, consells per a la fotografia submarina i unes recomanacions de seguretat a tenir en compte. Per a cada ruta se'ns descriu l'accés, les característiques del medi litoral (orografia, vegetació, etc.) i les del fons marí (tipus de fons i espècies de peixos que hi podem observar). En aquests dos últims punts els autors demostren un bon coneixement al respecte pel nivell de detall exposat, fet no gaire habitual en la bibliografia. Seguidament, per a cada ruta ens expliquen la longitud, durada, nivell de dificultat i recomanacions a tenir en compte. Aquestes solen ser del voltant d'un quilòmetre de longitud i de dues hores de durada. A més, cadascuna d'elles ve il·lustrada amb fotografies generals i altres d'aèries amb la ruta sobredibuixada. D'altra banda, a cada capítol els autors fan un incís sobre algun aspecte sobresortint a destacar: una platja fòssil, els opistobranquis, les nacres o les garoines, per posar alguns exemples. Finalitza cada capítol amb indicacions sobre on menjar, dormir i on trobar més informació. Per fruir més i millor dels nostres banys a la Costa Brava només ens cal afegir a aquest llibre una guia de peixos (vegeu l'anterior numero de l'Agró Negre). Tots a l'aigua!. ◆

Un nou cas d'afectació d'una espècie invasora a gran escala

LA PAPALLONA QUE MATA ELS BOIXOS

La papallona del boix, originària de l'est asiàtic, està posant en perill la supervivència dels boixos autòctons i també els de jardineria i l'amenaça és molt greu.

Fotos: Eduard Guzmán

Des de fa un temps s'incrementa la llarga llista d'insectes exòtics, invasors i amb un gran poder destructiu, que tenim entre nosaltres. Potser els més coneguts són els que ataquen plantes de jardineria: la papallona del gerani *(Cacyreus marshalii)*, la de les palmeres i margallons de jardí *(Paysandisia archon)*, l'escarabat morrut de les palmeres *(Rhyncophorus ferrugineus)*, també la vespa asiàtica *(Vespa velutina)*, etc. Ara cal afegir hi un altra: **La papallona del boix *Cydalima perspectalis*** (Walker, 1859), que posa en perill els boixos, no solament els cultivats als jardins i espais públics, sinó també -un fet que pot ser molt greu- els dels nostres espais naturals.

> ●●● *"El perill rau en el gran nombre d'ous, concentrats en una mateixa planta que una papallona o vàries hi dipositen i en la seva provada gran capacitat de dispersió"*

És originària de l'Est asiàtic, Xina, Japó, Corea, etc, on la seva eruga s'alimenta de diverses espècies silvestres de boix i els seus enemics naturals controlen i equilibren les poblacions. Pertany a la família dels *Cràmbids*; és nocturna i menudeta, amb una envergadura alar d'uns 4 cm, elegant, blanca amb les vores de les ales negres i reflexos violetes. Hi ha també una forma melànica, negra, no infreqüent.

El perill d'aquesta espècie rau en el gran nombre d'ous, concentrats en una mateixa planta que una papallona o vàries hi dipositen i en la seva provada gran capacitat de dispersió. Les erugues, amb gran capacitat defoliadora, són verdes amb línies fosques i tubercles dorsals negres voltats de blanc. Roseguen àvidament, en grups molt nombrosos, les fulles i l'escorça tendra. Això és molt perjudicial per al boix atacat que, molt afeblit, pot arribar a morir. Quan amiden uns 3.5 - 4 cm, s'amaguen dins d'un menut capoll, dissimulat entre les fulles, doblegades mitjançant fils de seda. Tenen un cicle molt breu, d'uns 40 dies, i poden succeir-se fins a 3 generacions, d'abril a novembre. La generació d'estiu és la més perjudicial.

L'any 2007 fou detectada a Europa, a Alemanya, segurament per introducció de plantes de boix destinades a jardineria, possiblement provinents de Xina i sense un correcte control fitosanitari. Amb la seva gran capacitat de dispersió i el gran nombre d'ous que pon, es va estendre ràpidament com una plaga, causant estralls en els boixos ornamentals i silvestres de Centre Europa.

El maig del 2014 es va detectar per primera vegada a la Península Ibérica, a Galicia i al juliol també a Catalunya, a la Garrotxa, en concret en els boixos del cementiri de Besalú, confirmant-se el seu poder de destrucció. També es va detectar ja en algunes comarques veïnes. Des d'aleshores s'ha dispersat pel país de forma accelerada i expansiva. S'ha trobat en el quadrant Nord Est, al Maresme, Montseny, Osona, Moianès, Ripollès, etc. A hores d'ara segurament ja és present a moltes altres comarques; només es qüestió de temps perquè també es detecti arreu on trobi boixos. L'absència de predadors naturals eficients i l'abundant presència al territori de la seva planta nutrícia, com a planta ornamental o silvestre, ha facilitat la seva expansió. Només en 3 anys ha colonitzat mitja Catalunya

L'estiu del 2017 va produir-se una "generació explosiva", constituïda per milions d'individus. **Les papallones en vol nocturn van arribar a ser tan abundants com volves de neu, entrant a les cases atretes per la llum.** El fet no va passar desapercebut per al públic en general, que observava com s'assecaven els boixos de les poblacions afectades, principalment de la Garrotxa, provocant greus danys als boixos ornamentals d'Olot. També al Ripollès i Osona la seva presència fou molt destacable. Sens dubte va ser l'observació més gran de papallones mai vista a Catalunya.

És relativament senzill lluitar contra la plaga en parcs i jardins, amb tractaments preventius, i actuant ràpidament quan es detecten els primers símptomes d'atac. Existeixen productes insecticides anti-erugues utilitzats en jardineria, d'origen sintètic o "bio" com el *Bacillus thuringiensis*, però és certament difícil combatre la infestació en un bosc, amb boixos en zones de difícil accés. Tenim al nostre país importants boixedes que podrien quedar molt malmeses si reben l'atac d'aquesta papallona tan nociva. Cal estar alerta per detectar qualsevol nou focus d'infestació.

◆ **Eduard Guzmán**
Societat Catalana de Lepidopterologia

EN CONTRA

El filòsof i musicòleg David Rothenberg (nascut als USA, 1962) en el decurs d'una cerca experimental amb sons va adonar-se que el cant del rossinyol (segurament mal traduït del *mockingbird* americà – família Mimidae) i el de la balena geperuda tenien el mateix perfil sònic si els reproduïes a diferents revolucions. Per a ell era un "sentit profund d'unitat. Un principi universal d'ordre i forma, ritme i vibració. De bellesa, en definitiva".

Una cosa que ja era prou òbvia des del camp de la fisiologia, geologia, física o química. Nogensmenys, en la vida mateixa hi ha un plus, que és la bellesa. Aquest concepte definit com l'absència de dolor, segueix sent la gran cerca de l'home des de l'antiguitat. En aquest sentit, Rothenberg va corroborar que els ocells canten per defensar el seu territori, però hi ha quelcom que se'ns escapa i que va més enllà. De vegades el repertori dels ocells conté una varietat i profusió de components que ens revela el que per a ell és el gust per la música d'aquests animals. Canten perquè els agrada cantar, així de senzill. Art en estat pur per a ell provinent del regne animal.

La natura ha estat moltes vegades font d'inspiració per als artistes. De fet, només Déu i els artistes quan fan una obra d'art creen coses. Poques coses més conjuguen el verb crear. Per alguna raó serà…

En aquests temps convulsos que ens ha tocat viure, marcats per una involució incontestable dels drets socials a Europa occidental, medi ambient inclòs, crec que calia fer una reflexió sobre per què cal defensar la natura: per la seva bellesa, perquè no podem viure sense ella i perquè som una peça més que habita aquest regal únic de l'Univers que és la biosfera terrestre.

◆ **Lluís-Xavier Toldrà**

DEPANA
LLIGA PER A LA DEFENSA DEL PATRIMONI NATURAL
www.depana.org
FES-TE SOCI!